

Durum Deęerlendirmesi

Lübnan'da Seçim Heyecanı: Siyasi Çekişmeler, Dış Müdahaleler ve Yeni Seçim Yasası

Nisan 2018 | 13

Yasin Atlıoęlu

ORDAF
Ortadoęu ve Afrika
Araştırmacıları Derneği

Association of Researchers
On the Middle East and Africa

جمعية دراسات الشرق الأوسط و أفريقيا

www.ordaf.org

Giriş

Lübnan'da geçen yılın sonunda yaşanan 17 günlük istifa krizinin ardından ülke siyaseti tekrar normal seyrine geri döndü ve tüm siyasetçiler 6 Mayıs 2018'de yapılacak genel seçimlere odaklandı. Lübnan, 2013 yılında yapılması gereken genel seçimleri ülke içinden ve dışından kaynaklanan sorunlardan dolayı neredeyse 5 yıl boyunca ertelemek zorunda kalmıştı. Ayrıca 2014'te görev süresi dolan devlet başkanının yerine yenisini seçmekte de başarısız olan Lübnan, ancak 2016 sonbaharında devlet başkanlığına Mişel Aûn'un seçilmesiyle siyasal sistemini tekrar işler hale getirebildi. 2016 yılı sonundan beri Devlet Başkanı Mişel Aûn ile Başbakan Saad Hariri arasında ortaya çıkan işbirliği ve uyum sayesinde Lübnan geçen yıl 16 Haziran'da yeni bir seçim yasası yapmayı başardı. Böylece ülke uzun bir aradan sonra genel seçimlere gitme fırsatı yakaladı. Lübnan İçişleri Bakanlığı'nın 15 Aralık 2017'de yayınladığı kararname ile genel seçimlerin 6 Mayıs 2018'de yapılacağı kesinleşmesiyle tüm ülkeyi seçim heyecanı sardı.

Lübnan'ın seçime gittiği süreçte bir yandan ülkedeki tüm siyasal aktörler seçime hazırlanırken diğer yandan da bu aktörler arasındaki çekişmeler hiç eksik olmadı. Saad Hariri'nin Suudi Arabistan'da başbakanlık görevini bırakmasıyla başlayan 17 günlük istifa krizi boyunca ülkede oluşan birlik havası seçimler yaklaştıkça yerini tekrar gerilimlere bıraktı. Hariri görevinin başına döndükten sonra Devlet Başkanı Aûn ile uyumunu muhafaza edip ülkenin öncelikli siyasî ve iktisadî meselelerine odaklansa da hızla artan kamu borçları ve dış ticaret açığı, kötü yönetim ve yolsuzluk gibi müzminleşmiş sorunlar, bir türlü çözüm bulunamayan elektrik kesintileri, sonu gelmeyen güvenlik riskleri ve ülke siyasetine dışardan yapılan müdahaleler Lübnan'ın içerden ve dışardan gelecek tehditlere karşı oldukça kırılgan olduğunu açıkça gösteriyordu. Lübnanlı siyasîler, seçim sürecinde bu sorunları sık sık ülke içindeki rakiplerini eleştirmek veya itibarsızlaştırmak için sert bir siyasî söylemle birleştirerek kullanmayı tercih etti. Hatta 2005 yılından beri 14 Martçılar ve 8 Martçılar olarak ikiye bölünen Lübnan siyasetindeki çekişmeler, seçim sürecinde sadece bu iki blok arasında kalmayıp aynı blok içindeki siyasî aktörler arasında da sert tartışmalar ortaya çıktı. Kuşkusuz geçen yıl kabul edilen yeni seçim yasasının 6 Mayıs seçimlerinde ne gibi neticeler ortaya çıkaracağına dair soru işaretleri, Lübnanlı siyasî aktörleri kendi çıkarları bağlamında en uygun siyasî pozisyonu ve stratejiyi belirlemeye zorlamıştır. Makalemizde 17 günlük istifa krizinden sonra Lübnan siyasetinde ortaya çıkan iç çekişmeler ve yeni seçim yasası çerçevesinde 6 Mayıs seçimlerinin arifesindeki siyasî durum değerlendirilmektedir.

İstifa Krizinden Seçimlere Lübnan'da Siyasi Çekişmeler

Saad Hariri, geçen Kasım ayında yaşanan 17 günlük istifa krizinin ardından başbakanlık görevine geri döner dönmez hızla ülke içindeki sorunlara yöneldi. Hariri, Hizbullah'ı eleştirmeye devam etmekle birlikte Lübnan'ı bölgesel çatışmaların uzağında tutabilmek için Devlet Başkanı Mişel Aûn ile uyumlu çalışmayı sürdürdü. Hariri, ilk işi 85 milyar doları aşan kamu borcu ve 16 milyar dolarlık dış ticaret açığıyla iktisadî açıdan zor durumda olan ülkesini kurtarmak için uluslararası toplumu harekete geçirmeye çalışmak oldu. Hariri, Lübnan yönetimdeki çoğu siyasetçi gibi ülkede yaşanan iktisadî sorunların dış destek ve yardım olmadan çözülemeyeceğine düşünüyordu. Lübnanlı siyasetçilerin dışarıdan yardım veya düşük faizli borç bularak ülkeyi kurtarma planlarına ilk destek,

istifa krizinin çözülmesinde başat rol üstlenen Fransa Devlet Başkanı Emmanuel Macron'dan geldi. 8 Aralık 2017'de Paris'te yapılan Lübnan için Uluslararası Destek Grubu Toplantısı'nda Lübnan'ın siyasî ve iktisadî istikrarı ve güvenliği ele alındı. Eş başkanlığını Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian ve Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreter Yardımcısı Emine Muhammed'in yaptığı Paris'teki toplantıya Lübnan Başbakanı Saad Hariri'nin yanı sıra ABD, Rusya, Çin, Mısır, Almanya, İtalya, İngiltere gibi devletlerin ve Avrupa Birliği, Arap Birliği, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, BM Kalkınma Programı ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurumların temsilcileri katıldı. Macron, toplantının açılış konuşmasında Lübnan'ın istikrarını koruması için bölgedeki çatışmalardan uzak kalmasının gerekli olduğunu söyledi. Toplantı sonunda katılımcılar, ortak bir bildiriyle Lübnan'ın siyasî, iktisadî ve toplumsal istikrarına, güvenliğine ve egemenliğine saygılı olduklarını, ülkede yapılacak reformlara destek verdiklerini ve yaklaşan genel seçimlerin uluslararası standartlara uygun yapılmasına önem verdiklerini açıkladı.¹

Başbakan Saad Hariri'nin Lübnan'ın yaşamsal sorunlarına uluslararası destek sağlama çabaları Devlet Başkanı Aûn tarafından da açıkça desteklendi. Hariri-Aûn ikilisi, 2018 yılının ilk 6 ayında Paris, Roma ve Brüksel'de yapılması planlanan Lübnan'a destek toplantılarının hazırlıkları iyi bir işbirliği sergiledi.² Öte yandan istifa krizi sırasında ülke içinde oluşan birlik havasına rağmen Hariri'nin krizden itibar kazanarak mı yoksa itibar kaybederek mi çıktığı sorusuna şu an için kesin bir yanıt vermek zor. Hatta Hariri'nin başbakanlığa geri döndükten sonra eski müttetikleri Marunî Samir Caca ve Sünnî Eşref Rifi ile yaşadığı gerilimler 14 Mart bloğunun geleceği konusunda ciddi soru işaretlerini beraberinde getirdi. Gerilim, Aralık ayı başında Hariri'nin "Bazı siyasî taraflar istifa etmemle oluşan atmosferden istifade ederek kendi durumlarını güçlendirmeye çalıştı ve bizi arkadan hançerledi" demesiyle patlak vermişti. Hariri'nin hedefinde isim vermese de Samir Caca ve Eşref Rifi vardı. Caca'nın Lübnan Kuvvetleri Partisi, yaptığı resmi açıklamada Hariri'nin sözlerini partilerine yönelik bir iftira kampanya olarak nitelendirdi. Ayrıca açıklamada partinin ülkenin egemenliğini korumak için verdiği mücadeleden ve ülkedeki yolsuzluklara karşı çıkmasından dolayı bilinçli bir şekilde hedef alındığı belirtiliyordu. Müstakbel ile Lübnan Kuvvetleri arasındaki gerilim bundan sonra da karşılıklı suçlamalar ve parti taraftarlarının sosyal medya üzerindeki atışmalarıyla devam etti.³

Hariri'nin konuşmasında hedef aldığı ikinci isim Lübnan İç Güvenlik Güçleri'nin eski komutanı ve eski adalet bakanı Eşref Rifi'ydı. Aslında Rifi 2005'te Hariri tarafından iç güvenlik güçlerinin başına geçirilmiş ve 2013'te emekliye ayrılan kadar bu görevi sürdürmüştü. 2014'de kurulan hükümette adalet bakanı olan Rifi daha sonra Hizbullah'a tepki göstererek bu görevinden istifa etmişti. Rifi, Hizbullah, İran ve Suriye'ye karşı sert söylemi ve Suudi Arabistan'a yakınlığıyla tanınan bir siyasetçiydi. Suudi Arabistan'ın

¹ "Ministerial meeting of the International Support Group for Lebanon - Joint Statement (Paris, 8 December 2017)", France Diplomatie, 8 Aralık 2017, <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/lebanon/events/article/ministerial-meeting-of-the-international-support-group-for-lebanon-joint>.

² "Lübnan'a destek için uluslararası kongre hazırlığı", Şarku'l Avsat Türkçe, 21 Aralık 2017, <https://turkish.aawsat.com/2017/12/article55369632/lubnana-destek-icin-uluslararasi-kongre-hazirligi>.

³ "Lebanese Forces, Future Movement's Relations Aggravated", Asharq Al-Awsat, 14 Aralık 2017, <https://aawsat.com/english/home/article/1112941/lebanese-forces-future-movements-relations-aggravated>; Hariri circles hint some of his partners in government have 'betrayed' him", Al-Arabiya, 14 Aralık 2017, <https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2017/12/14/Hariri-circles-hint-some-allies-have-betrayed-him.html>.

eski Velihaht Prensi Muhammed b. Nayef ile iyi ilişkilere sahip olan Rifi, geçen yıl Suudi iktidarında yaşanan değişime de kolayca ayak uydurmuş ve Suudilerle iyi ilişkilerini sürdürmüştü. Pek çok kişiye göre Rifi Lübnan'daki Sünnî kitlelerin liderliği için Hariri'nin en ciddi rakiplerinden biridir. Öyle ki Rifi daha 2016 yılında yapılan belediye seçimlerinde Trablus'ta kazandığı başarıyla gücünü açıkça sergilemişti. Geçen yazdan beri Trablus sokaklarını yeni Velihaht Prens Muhammed b. Salman'ın fotoğraflarıyla donatan Rifi, istifa krizi sırasında da aktif bir tutum sergilemişti. Hariri'nin istifa kararına destek veren Rifi, kriz boyunca ülkedeki Hizbullah karşıtlarıyla görüşmeler yaparak ve Suudi yanlısı medya kurumlarında boy göstererek kendini ön plana çıkarmaya çalışmıştı.⁴ Kuşkusuz Rifi'nin bu tavrı Hariri'nin rahatsız olmasına neden oldu. Ayrıca Rifi, Hariri'nin istifa kararını geri çekmesini sert bir dille eleştirdi ve bu geri dönüşü İran ve Hizbullah karşı verilmiş bir taviz olarak gördü. Bu bağlamda Hariri'nin Aralık ayı başında yaptığı açıklamada kendisini arkadan hançerleyenler arasında Rifi'yi de kastettiğine kuşku yoktur.

Hariri'nin açıklamasının ardından Rifi Hariri ve Müstakbel Hareketi'ne yönelik sert eleştirilerini sürdürdü. Rifi, Aralık ayı sonunda Alman Haber Ajansı (DPA)'na verdiği röportajda Hariri'nin Özgür Yurtseverler Hareketi ve Hizbullah ile ittifak yapma ihtimalinin bile onun Sünnî kesimden aldığı desteği azaltacağını vurguluyordu. Rifi, Hariri'ye yönelik eleştirilerini Müstakbel Hareketi'nin eski düşmanları ile kuracağı seçim ittifakı ihtimalleri üzerinden dile getirmeye gayret gösteriyordu. Rifi, bir taraftan Müstakbel, Hizbullah, Özgür Yurtseverler, Emel ve İlerici Sosyalist Partisi arasında 5'li bir ittifakın kurulmasının mümkün olmadığını söylerken diğer taraftan böylesi bir ittifak kurulsada bunun seçimlerde kendisine yarayacağını iddia ediyordu.⁵

Ocak ayında Eşref Rifi'nin 3 taraftarının Lübnan Güvenlik Güçleri tarafından gözaltına alınması iki taraf arasındaki tartışmaları yeniden alevlendirdi. Şarku'l Avsat'a konuşan Rifi, Müstakbel Hareketi'ni 14 Mart Devrimi'nin ilkelerinden sapmak ve şehitlerinin kanına ihanet etmekle suçladı. Rifi'ye göre geçen Kasım ayındaki istifa Hizbullah'ın ülke siyasetindeki nüfuzunu sınırlandırmak için büyük fırsat yaratmışken Hariri'nin istifadan geri dönmesi büyük bir hataydı. Ayrıca Rifi sözü geçen yıl kabul edilen yeni seçim yasasına getirerek bu yasa sayesinde Hizbullah ve müttefiklerinin Sünnîlere ayrılan 7-8 koltuğu alarak seçilecek parlamentoda çoğunluğu sağlayabileceklerini iddia ediyordu. Aslında Rifi ile Hariri arasındaki gerilimin kökenlerini devlet başkanlığı seçim sürecine kadar götürmek mümkündür. Devlet başkanlığı seçim sürecinde Müstakbel Hareketi'nin önce Suriye yanlısı Süleyman Franciyyeh ve ardından Mişel Aûn'a destek vermesine Rifi büyük tepki göstermişti. Bununla birlikte yaklaşan genel seçimlerin iki taraf arasındaki gerilimin yükselmesine katkı yaptığı aşikârdır. Bilhassa Rifi'nin Müstakbel Hareketi'nin güçlü olduğu Trablus gibi Sünnî çoğunluklu bölgelerde kendi adayları ile seçime girme hazırlığında olması iki taraf arasında ciddi bir rekabeti beraberinde getirmektedir. Rifi'nin Müstakbel Hareketi'ne yönelik suçlamalarına yanıt partinin Trablus milletvekili Mustafa Alluş'tan verdi. Alluş, tutuklanan Rifi taraftarlarının kendisine yönelik bir saldırı planı içinde olduklarını söylüyordu. Hatta Alluş'a göre bu kişiler gözaltındayken

⁴ "Rifi emerges as new Sunni leader in Lebanon", Gulf News, 30 Mayıs 2016, <http://gulfnews.com/news/mena/lebanon/rifi-emerges-as-new-sunni-leader-in-lebanon-1.1837309>; Raphaël Lefèvre, "Man of the Moment?", Carnegie Middle East Center, 13 Kasım 2017, <http://carnegie-mec.org/diwan/74703>.

⁵ "Rifi: Hariri, Hizbullah ile ittifak kurarsa siyaseten intihar etmiş olur", Şarku'l Avsat Türkçe, 27 Aralık 2017, <https://turkish.aawsat.com/2017/12/article55370284/rifi-hariri-hizbullah-ile-ittifak-kurarsa-siyaseten-intihar-etmis-olur>.

verdikleri ifadeye saldırı emrini Rifi'nin yakın koruması Ömer el-Bahar'dan aldıklarını itiraf etmişti.⁶

Lübnan'da genel seçimlere gidilen süreçte siyasî gerilimlerin sadece 14 Martçıların arasında sınırlı kalmadığı aşikârdır. Hizbullah'ın liderliğindeki 8 Mart bloğu içindeki siyasî aktörler de kendi aralarındaki fikir ayrılıkları ve iktidar mücadelesi bağlamında ciddi gerilimler yaşadı. Bu süreçte 8 Martçılar arasındaki yaşanan neredeyse her gerilimin içinde Özgür Yurtseverler Hareketi lideri ve Lübnan Dışişleri Bakanı Cibran Bassil'in yer alması dikkat çekicidir. 8 Martçılar arasındaki ilk gerilim, Aralık ayında Devlet Başkanı Aûn'un, Başbakan Hariri ile birlikte, 1994 yılında mezun olan subaylara terfi önceliği sağlayan bir kararnameyi imzalamasıyla patlak verdi. Kararnamenin Maliye Bakanı Ali Hassan Khalil'in imzası olmadan yayınlanmasına Parlamento Başkanı Nebih Berri sert tepki gösterdi. Berri'ye göre Aûn'un bu hareketi Ta'if Antlaşması'nın yok sayılması manasına geliyordu. Tabii Lübnan'da siyasî iktidarın merkezinde yaşanan bu kriz sistemin işleyişini de tehdit etme potansiyeline sahipti. Bundan dolayı Hariri iki taraf arasındaki gerilimi düşürmeye çalıştı. Fakat kararnamenin altında imzası olan Hariri aslında daha önceden tarafını belirtmişti. Bu durum Emel Hareketi ile Müstakbel Hareketi arasındaki ilişkileri de olumsuz etkiledi. Hizbullah ise kriz sırasında sessiz kalmayı tercih etti. Berri ile Aûn arasındaki kriz, siyasî iktidarın işleyişinde söz sahibi olma mücadelesinden kaynaklanmış gibi görünmekle birlikte aslında yaklaşan seçimlerin ülke siyasetinde yarattığı gerilimli atmosferin izlerini de taşımaktadır.⁷

Nitekim iki taraf arasında gerilimin yükseldiği günlerde Lübnan Dışişleri Bakanı Cibran Bassil'in el-Meyadin Televizyonu'na verdiği bir röportajda İsrail ile söylediği sözler Emel ve Hizbullah taraftarlarının büyük tepkisini çekti. 26 Aralık'taki röportajda Bassil kendisine yöneltilen "Bazı Arap ülkelerinin İsrail ile ilişkilerini normaleştirmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu üzerine "Bizim için bu ideolojik bir konu değil, biz İsrail'in varlığına ve güvenliğini koruma hakkına karşı değiliz. Bizim söylediğimiz şey her ulusun güvenliği var, hiçbir ulus diğerinin güvenliğini yok saymamalı" diyerek yanıt veriyordu. Bu sözlerin ardından Emel ve Hizbullah taraftarları sosyal medya üzerinden Bassil karşıtı bir kampanya başlattı. Buna karşılık Bassil'in basın ofisi röportaj kaydının kesildiğini iddia etti. Açıklamada Bassil'in İsrail'i devlet terörizmi yapan saldırgan bir devlet olarak gördüğü vurgulanıyordu. Ayrıca açıklamada olayı Bassil karşıtı kampanyaya dönüştürenlerin onun ülkedeki imajına ve pozisyonuna zarar vermeyi amaçladığı ifade edildi. Hizbullah ise Berri ile Aûn arasında yaşanan kriz de olduğu gibi bu konuda da resmi bir açıklama yapmaktan kaçındı.⁸

Kuşkusuz Cibran Bassil'in İsrail ile ilgili sözlerinin Emel ve Hizbullah taraftarları arasında tepki uyandırması, Bassil'in İsrail'e karşı tutumuna dair şüphelerden çok onun hassas

⁶ "Lebanon: Electoral Confrontations Between Mustaqbal, Rifi Kicks Off from Tripoli", Asharq Al-Awsat, 16 Ocak 2017, <https://aawsat.com/english/home/article/1144966/lebanon-electoral-confrontations-between-mustaqbal-rifi-kicks-tripoli>; "Ashraf Rifi to Asharq Al-Awsat: I Still Oppose Hariri Over His False, Deadly Choices", Asharq Al-Awsat, 26 Ocak 2017, <https://aawsat.com/english/home/article/1155341/ashraf-rifi-asharq-al-awsat-i-still-oppose-hariri-over-his-false-deadly-choices>.

⁷ "Lebanon: Efforts to Contain Aoun-Berri Dispute", Asharq Al-Awsat, 3 Ocak 2018, <https://aawsat.com/english/home/article/1131721/lebanon-efforts-contain-aoun-berri-dispute>.

⁸ "Bassil's comments on Israel draw criticism", An-Nahar, 28 Aralık 2017, <https://en.annahar.com/article/721711-controversy-surrounding-bassil-israel-comments-surge>.

konularda dikkatsiz konuşma tarzı ve Berri ile Aûn arasında yaşanan krizi ile bağlantılıydı. Aslında Bassil kayınpederi olan Mişel Aûn'un yerine Özgür Yurtsever Hareketi'nin başına geçtiğinden beri Hizbullah ile iyi ilişkileri sürdürme eğilim gösteriyordu. Ayrıca kısa bir süre önce ABD'nin büyükelçiliğini Kudüs'e taşıma kararına Arap Birliği'nin toplantısında sert tepki göstermiş, hatta Arap ülkelerinin ABD'ye karşı ambargo uygulamasını teklif etmişti. Öte yandan Lübnan'daki pek çok siyasetçinin aksine genç ve tecrübesiz sayılabilecek bir siyasetçi olan Bassil'in aşırıya kaçabilen heyecanlı kişiliği ve sözlerinin başına dert açabileceği seçim sürecinde açık bir biçimde görülecektir. Nitekim Bassil'in İsrail ile ilgili açıklamalarından yaklaşık bir ay sonra Emel lideri Nebih Berri'ye yönelik sert sözleri iki taraf arasında daha ciddi bir krizin kapılarını açtı. Bassil, Batrûn'a yaptığı bir seçim turu sırasında Berri'nin Fildişi Sahili'nin Abidjan kentinde yapılacak Lübnan Diaspora Enerji Konferansı'nı finanse etmek isteyen Lübnanlı Şi'î işadamlarını engellediğini ve tehdit ettiğini iddia etti. Bassil'in Berri için "O parlamento başkanı değil o bir baltacı"⁹ dediği konuşmanın videosunun yayınlanmasıyla Emel taraftarları Beyrut'ta sokağa dökülüp barikatlar kurarak ve araçları ateşe vererek Bassil'i protesto etti. Gerilimin sokağa inmesi, iki taraf arasında mezhep temelli bir çatışma ihtimalini bile gündeme getirdi.¹⁰

Emel Hareketi'nin yaptığı resmi açıklamada Bassil'in Berri'ye yönelik sözlerinin ülkenin birliğini, istikrarını ve güvenliğini tehdit ettiği vurgulanıp Bassil'in en kısa süre içinde kamuoyu önünde özür dilemesi talep ediliyordu. Ayrıca Lübnan Maliye Bakanı Ali Hassan Khalil de sosyal medya üzerinden Bassil'i "siyasî cüce" olarak tanımlayarak eleştirdi.¹¹ Bu tepkilere karşılık Bassil söylediği sözlerden dolayı üzgün olduğunu, fakat kapalı bir toplantıda söylenen sözlerin bu şekilde sızdırılmasının ahlaki olmadığını ifade etti. İki taraf arasındaki gerilim sokaklardaki protesto gösterileriyle birlikte ciddi bir hal alırken krizin daha fazla büyümesini engelleyecek hamle Devlet Başkanı Aûn'dan geldi. Aûn yaptığı resmi açıklamada sokaklarda meydana gelen protesto gösterilerinin herkes zarar verdiğini söyleyip taraflara sükûnete çağrısında bulundu. Sokaktaki protesto gösterileri sırasında kendisine ve ailesine hakaret edildiğini söyleyen Aûn "birbirine hakaret edenlerden karşılıklı olarak birbirlerini affetmesini istiyorum, çünkü vatan herkesten büyüktür" diyerek ülkenin zor bir süreçten geçtiği şu günlerde siyasetçilerden sorumluluk çerçevesinde hareket etmesini istedi.¹² Aûn'un Hariri ve Berri ile birlikte 6 Şubat'ta yaptığı üçlü zirve toplantısının ardından sokaklar sakinleşmeye başladı. Hizbullah ve Emel Hareketi yetkililerinin 7 Şubat'ta Beyrut'un Hıristiyan ağırlıklı Hadath bölgesine yaptığı ziyareti ise ülkedeki gerilim düştüğünü açıkça gösteriyordu. Aûn da aynı gün sosyal medya üzerinden yolladığı mesajda "son olaylardan herkes ders çıkardıktan sonra

⁹ Lübnan'da "baltacı" kelimesi "haydut, eşkıya, zorba" gibi manaları içermektedir. Ayrıca "baltacı" kelimesi 2011'deki Mısır Devrimi ile birlikte siyasî literatüre de girmiştir. Mısır eski Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in para vererek protesto gösterileri düzenleyen halkın üzerine yolladığı sopa ve kesici aletler taşıyan sivillere "baltacı" denilmektedir. "Enter the 'baltagiya': Egypt's repression spills out of the torture chambers", France 24, 9 Şubat 2011, <http://www.france24.com/en/20110207-egypt-torture-human-rights-repression-spills-out-torture-chambers-baltagiya-police>.

¹⁰ Gibran Bassil'in Nebih Berri'ye "baltacı" dediği video için bkz. "Gebran bassil to Nabih Berri * baltaji *", Youtube, 29 Ocak 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=Yona9KP0DRk>.

¹¹ "Berri's Amal Movement: Bassil's remarks threaten Lebanon's unity", An-Nahar, 29 Ocak 2018, <https://en.annahar.com/article/743916-berris-amal-movement-bassils-remarks-threaten-lebanons-unity>.

¹² "Mişel Avn, siyasi liderleri sükûnete davet etti", Şarku'l Avsat Türkçe, 31 Ocak 2018, <https://turkish.aawsat.com/2018/01/article55374861/misel-avn-siyasi-liderleri-sukunete-davet-etti>.

durum normale döndü” diyordu.¹³

Yaklaşan Seçim, İttifak Pazarlıkları ve Dış Müdahaleler

Şubat ayının başından itibaren Lübnanlı siyasî aktörler, büyük ölçüde kendi aralarındaki çekişmeleri bir kenara bırakarak yaklaşan seçimlere yönelik ittifak arayışlarını hızlandırdı. Partilerin seçim bölgelerindeki aday listeleri de yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. Hizbullah, 6 Şubat'ta Özgür Yurtseverler Hareketi ile 2005'ten beri süren ittifak anlaşmasının yenilendiğini ilan ederek ülke içindeki siyasî çekişmelere rağmen 8 Mart bloğunun ana omurgasını koruduğunu göstermeye çalıştı. Hizbullah'ın açıklamasında, Lübnan'da yaşanan birçok krizin aşılmasında önemli rol oynayan bu ittifakın ülkede istikrar ve barışın sürmesi için gerekli olduğu vurgulanıyordu.¹⁴ Buna karşılık Başbakan Saad Hariri, 14 Şubat'ta Refik Hariri suikastının 13'üncü yılındaki anma töreninde yaptığı konuşmada Müstakbel Hareketi'nin seçimlerde kesinlikle Hizbullah ile ittifaka girmeyeceğini söyleyerek bu konudaki dedikodulara son veriyordu. Hariri, partisinin mezhepçi eğilime sahip olmadığını ve ülkedeki tüm mezheplerden adayların bulunduğu bir liste ile seçime gireceğini söylüyordu. Fakat Hariri'nin ülkedeki Sünnî kesimin oylarını almak için başta Eşref Rifi olmak üzere diğer Sünnî siyasî rakipleriyle bir mücadeleye girmekten dolayı endişe taşıdığı açıkça görülüyordu. Ayrıca son zamanlarda Müstakbel Partisi'nin siyasî tercihlerinden dolayı seçimlerde koltuk kaybedeceğine dair iddiaların Hariri üzerinde bir baskı oluşturduğu da aşikârdır. Nitekim Hariri 14 Şubat'taki konuşmasında Rifi gibi isimleri kastederek Hizbullah'a karşı safları bölen eski dostları sert bir dille eleştirdi.¹⁵

Şubat ayı içinde Lübnanlı siyasî partiler seçimlerde yarışacak adaylarını açıklamaya başladı. 19 Şubat'ta önce Nebih Berri 6 bölgede seçimlere girecek 16 Emel adayını, ardından Hasan Nasrallah 7 seçim bölgesinde yarışacak 13 Hizbullah adayını kamuoyuna açıkladı. Berri'nin yaşanan gerilime rağmen Jezzine gibi hassas bir seçim bölgesinde aday göstermeyerek Özgür Yurtseverler Hareketi ile dolaylı bir ittifak için açık kapı bırakması dikkat çekiciydi.¹⁶ Öte yandan Hizbullah ve Emel'de oluşan Şi'î cephenin Özgür Yurtseverler Hareketi ile hangi bölgelerde nasıl bir ittifaka gideceği meselesi bir süre daha belirsizliğini korudu. Aslında 14 Martçılar tarafında da ittifaklar belirsizdi. Müstakbel Hareketi bazı seçim bölgelerinde hem Lübnan Kuvvetleri hem de Özgür Yurtseverler Hareketi ile ittifak yapmak istiyordu, fakat ince seçim hesaplarına dayalı sıkı pazarlıkları hâlâ devam ediyordu. İşte bu seçim pazarlıklarının sürdüğü Şubat ayı sonunda Kral Selman b. Abdülaziz'in mesajını taşıyan özel bir Suudi heyetinin Beyrut'a gelişi bir anda ülke günde-

¹³ “Lebanon tensions ease as Shi'ite officials visit Christian area”, Reuters, 3 Şubat 2018, <https://www.reuters.com/article/us-lebanon-politics/lebanon-tensions-ease-as-shiite-officials-visit-christian-area-idUSKBN1FM1J0>.

¹⁴ Diana Moukalled, “Hezbollah contains its Christian ally and keeps Lebanon under control”, Arab News, 7 Şubat 2018, <http://www.arabnews.com/node/1241341>.

¹⁵ “Asserting Sunni Leadership in Lebanon Mustaqbal Priority in Parliamentary Polls”, Asharq Al-Awsat, 21 Şubat 2018, <https://aawsat.com/english/home/article/1182396/asserting-sunni-leadership-lebanon-mustaqbal-priority-parliamentary-polls>.

¹⁶ “Berri, seçim planını açıkladı!”, Şarku'l Avsat Türkçe, 20 Şubat 2018, <https://turkish.aawsat.com/2018/02/article55377710/berri-secim-planini-acikladi>; “Sayyed Nasrallah Announces Hezbollah Candidates: Israeli & Gulf Electronic Armies Distort Their Reputation”, Al-Manar, 19 Şubat 2018, <https://english.almanar.com.lb/449106>.

mini değiştirdi. 26 Şubat'ta Beyrut'a ulaşan Nizar el-Alûla başkanlığındaki heyet, Devlet Başkanı Mişel Aûn, Başbakan Saad Hariri ve Parlamento Başkanı Nebih Berri'nin yanı sıra Tammam Selam, Necib Mikati, Fuad Sinora, Eşref Rifi, Samir Caca ve Sami Cemayel gibi çoğunluğu Hizbullah karşıtı olan Lübnanlı siyasetçilerle görüşmeler gerçekleştirdi.¹⁷

Suudi heyetin görüştüğü siyasetçiler arasında önceki aylarda Suudi Arabistan'a eleştiriler yönelten Dürzî lider Velid Canbulat'ın olmaması dikkat çekiciydi. Ziyaret sırasında Nizar el-Alûla'nın Saad Hariri'ye kralın özel davetini iletmesiyle Hariri için istifa krizinden beri ilk kez Suudi Arabistan'ı ziyaret etme fırsatı ortaya çıktı. Hariri, 28 Şubat'ta davete hemen karşılık verip Riyad'a gitti. Kral Selman b. Abdülaziz ve Velihaht Prens Muhammed b. Selman ile yaptığı görüşmelerin ardından Beyrut'a dönen Hariri, ziyaretin oldukça verimli geçtiğini ve iki ülke arasındaki ilişkileri güçlendirdiğini belirtti. Tabii ki Suudi heyetinin Beyrut'a gelişi ve Hariri'nin Riyad ziyareti, istifa krizinden sonra Suudi Arabistan'ın tekrar Lübnan siyasetinde varlığını hissettirmesi açısından oldukça manidardı. Ayrıca Mart ayı başında Beyrut'taki Suudi Büyükelçisi Velid el-Yakub'un görevinde 3 ay bile kalamadan geri çağırılması ve yeni büyükelçi atanana kadar bu görevin maslahatgüzar unvanıyla Velid el-Buhkari'ye bırakılması Lübnan'a yönelik yeni Suudi siyasetinin işaretlerini veriyordu. Hariri'nin Riyad'dan döner dönmez bir süredir arasının açık olduğu Fuad Sinyora'ya adaylık teklif etmesi ve Lübnan Kuvvetleri ile yapılacak seçim ittifakı girişimlerini hızlandırması da bu çerçevede değerlendirilebilir. Fakat bu gelişmeler Hariri'nin Özgür Yurtseverler Hareketi ile seçimlerde işbirliği yapma eğilimini değiştiremedi. Bu bağlamda Hariri ile Suudiler arasındaki son yakınlaşmanın ABD ve Fransa gibi ülkelerin her iki tarafı cesaretlendirmesinin de etkisi ortaya çıktığı aşikârdır. Nitekim seçimlerde Hizbullah'ın sağlayabileceği sürpriz bir başarı karşısında önlem alma ve Lübnan'a destek sağlamak için yapılan uluslararası konferanslarda Suudi finansal desteğini sağlama gibi nedenler ABD ve Fransa'yı bu konuda harekete geçirmiş olabilir. Ayrıca Suudi Arabistan'ın Lübnan siyasetini yönlendirmek için geçen yıl kullandığı sert güç siyasetini bir kenara bırakıp yumuşak güce dayalı bir siyaset uygulamaya başlamış olması da muhtemel görünmektedir.¹⁸

Saad Hariri ile Suudi Arabistan arasındaki yakınlaşmanın ardından Müstakbel Partisi 11 Mart'ta 8 seçim bölgesindeki 38 adayının ismini açıkladı. Fuad Sinyora Hariri'nin teklifine rağmen aday olmazken Hariri'nin kendisi ise Tammam Selam ve Nuhad el-Meşnuk gibi tecrübeli siyasetçilerle birlikte Beyrut II seçim bölgesindeki aday listesinde yer aldı. Hariri, parti adaylarının açıklandığı toplantıda Lübnanlıları babası Refik Hariri'nin idealleri, ülkenin istikrarı, ekonomisi, egemenliği ve Arap kimliği için oy kullanmaya davet ediyordu.¹⁹ Bu arada Hariri'nin Kültür Bakanı Ghattas Khuri aracılığıyla Zahle ve Ba'albek-Hermel seçim bölgelerinde Özgür Yurtseverler Birliği'nin de içinde olduğu üçlü ittifak önerdiği Samir Caca da partisinin seçim listesini 14 Mart'ta açıkladı. Lübnan Kuvvetleri Partisi'nin adaylarını açıklamak için 14 Mart'ı seçmesi kuşkusuz tesadüf değildi

¹⁷ "Saudi Envoy in Beirut to Meet Senior Lebanese Officials", Naharnet, 26 Şubat 2018, <http://www.naharnet.com/stories/en/242728>.

¹⁸ Joe Macaron, "A Saudi Comeback to Lebanese Politics?", Arab Center Washington DC, 16 Mart 2018, http://arabcenterdc.org/policy_analyses/a-saudi-comeback-to-lebanese-politics/; "Bukhari: Saudi-Lebanese Relations Will Return to Their Golden Age", Asharq Al-Awsat, 23 Mart 2018, <https://aawsat.com/english/home/article/1214641/bukhari-saudi-lebanese-relations-will-return-their-golden-age>.

¹⁹ "Hariri Urges Votes for Rafik Hariri Project, Stability, Economy, Arab Identity", Naharnet, 11 Mart 2018, <http://www.naharnet.com/stories/en/243327>.

ve eski müttefiklerine bir mesaj gönderiyordu. Lübnan Kuvvetleri Partisi'nin açıkladığı seçim listesi 19'u parti içinden 20'si parti dışından 39 adayı içeriyordu. Caca, parti adaylarının açıklandığı toplantıda Hizbullah'ı silahlı gücüyle devleti zayıflatmakla suçladı ve adaletli ve temiz bir hükümet için yolsuzluklara bulaşmamış kendi partisinin adaylarına oy verilmesi çağrısında bulundu. Caca konuşması sırasında ülkedeki elektrik sorununu kiralanmış enerji gemileriyle çözmeyi planlayan Enerji Bakanı Cesar Abi Khalil üzerinde Özgür Yurtseverler Hareketi'ne de eleştiriler yöneltti. Öte yandan Caca'nın konuşmasından partisinin yapacağı seçim ittifakları meselesinin de hâlâ açığa kavuşturulamadığı hissediliyordu.²⁰

Kendi içinde bir lider değişime sahne olan Canbulatların İlerici Sosyalist Partisi'nin seçimde yarışacak adayları ise 15 Mart'ta Velid Canbulat'ın oğlu Teymûr Canbulat tarafından açıklandı. Canbulat katıldığı bir televizyon programında partisinin 10 adayla seçime gireceğini belirtip bazı seçim bölgelerinde diğer partilerle girilen ittifakları kamuoyuna ilan etti. Canbulat'ın yaptığı açıklamaya göre İlerici Sosyalist Partisi Şûf-Aley seçim bölgesinde Lübnan Kuvvetleri Partisi ve Müstakbel Hareketi'yle, Baabda'da Lübnan Kuvvetleri Partisi'yle ve Beyrut II seçim bölgesinde Müstakbel Hareketi'yle ittifak yapacaktı. Ayrıca Hasbeya'da Emel Hareketi adayı Enver Khalil'e destek verilecekti. Canbulat'un bu açıklamaları yaptığı sırada Roma'da yapılan konferanstan Lübnan Ordusu'na uluslararası destek sağlamayı başararak dönen Başbakan Hariri de hızla diğer partilerle seçim ittifakları konusuna odaklandı. Hariri'nin bu aktif tutumu sayesinde Lübnan Kuvvetleri Partisi ile Ba'albek-Hermel ve Akkâr'da bir seçim ittifakının önü açıldı. Dışişleri Bakanı Cibran Bassil'in Özgür Yurtseverler Hareketi ise 16 Mart'ta adaylarını açıklamak için kamuoyunun karşısına çıktı. Partinin yaptığı basın toplantısında, seçimlerde yarışacak 46 aday açıklanırken tam aday listesi ve kurulan ittifakların 24 Mart'ta kamuoyuna duyurulacağı belirtildi.²¹

Adayların belirlenmesi ve seçim listelerinin hazırlanması için son gün olan 26 Mart yaklaştıkça seçimde yarışacak partiler arasındaki gerilim de yeniden tırmanmaya başladı. İlk gerilim kaynağı Devlet Başkanı Mişel Aûn'un siyasî rakiplerini zayıflatmak için seçim listelerine müdahale ettiğine dair iddialardı. Özgür Yurtseverler Hareketi mensubu Adalet Bakanı Selim Jreissati bu iddiaları kesinlikle reddetti. Fakat Jreissati'nin iddiaları reddettiği gün partisinin milletvekili Nebil Nikolas'ın Metn bölgesindeki adaylığından çekildiğini açıklaması yeni iddiaları gündeme getirdi. Nikolas'ın adaylıktan çekilmesi, Özgür Yurtseverler Hareketi için işadamı Sarkis Sarkis'in Metn'den aday gösterilmesinin yolunu açıyordu. İddialara göre parti bu hamle ile Metn'de rakibi olan Mişel Murr'un Sarkis'i listesine almasının önüne geçmek istiyordu. Marada Hareketi lideri Marunî Süleyman Franciyyeh, Aûn'u seçimlere müdahale etmekle suçlayanların başında geliyordu. Marada Hareketi mensubu Yusuf Saadeh de Özgür Yurtseverler Hareketi'nin Aûn'un hazırladığı listeyi kamuoyuna duyurmasını tam bir yüzsüzlük olarak tanımlıyordu.²²

²⁰ "Geagea hints LF might go it alone in May elections", Daily Star, 15 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/Mar-15/441590-geagea-hints-lf-might-go-it-alone-in-may-elections.ashx>.

²¹ "Last-ditch attempts for Future-LF electoral alliance", Daily Star, 17 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/Mar-17/441911-last-ditch-attempts-for-future-lf-electoral-alliance.ashx>.

²² "Aoun not meddling in vote: Change and Reform", Daily Star, 21 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/Mar-21/442390-aoun-not-meddling-in-vote-change-and-reform.ashx>.

Hizbullah lideri Hasan Nasrallah, 22 Mart'taki konuşmasında partisinin seçim stratejilerini ve amaçlarını kamuoyuna açıkladı. Lübnan'ın iktisadî ve toplumsal durumundaki kötüleşmeye dikkat çeken Nasrallah, partisinin öncelikli amacının devlet içindeki yolsuzluklarla savaş olduğunu söyledi. Nasrallah, seçim sürecinde ortak liste oluşturmak için birçok siyasî partiyle görüşmelerini, fakat bu görüşmelerden çıkan tek kesin ittifakın Emel Hareketi ile gerçekleştiğini ifade etti. Nasrallah son olarak Özgür Yurtseverler Hareketi ile anlaşmalarının ve stratejik ilişkilerinin devam ettiğini söyleyip seçim ittifakı konusunda aralarında bazı fikir ayrılıklarının olduğunu, ama bunun normal karşılanması gerektiğini belirtti.²³ Nasrallah'ın bu açıklamaları yaptığı gün Hizbullah'a karşı sert eleştirileriyle tanınan Şi'î Şeyh Abbas el-Cevheri'nin uyuşturucuyla ilgili bir suçlamayla gözaltına alınması ülkedeki siyasî gerilimi tekrar yükseltti. 24 saat içinde serbest bırakılan Cevheri ise Ba'albek-Hermel'deki seçim yarışından aynı bölgedeki Lübnan Kuvvetleri-Müstakbel ittifakı lehine çekildiğini açıkladı. Bu arada Baabda'da Lübnan Kuvvetleri ile İlerici Sosyalist Partisi arasındaki ittifak ve bu iki partinin Müstakbel Partisi'nin katılımıyla Aley-Şûf seçim bölgesinde üçlü ittifakı kesinleşti. 13 milletvekili koltuğu olan Aley-Şûf bölgesinde Teymûr Canbulat liderliğindeki bu üçlü ittifakın 12 aday göstermesi ise bölgede Dürzîlere ayrılan 1 koltuğu Lübnan Demokratik Partisi lideri Talal Arslan'a bırakması olarak yorumlandı.²⁴

23 Mart'tan itibaren Beyrut'taki seçim listeleri de kesinleşmeye başladı. Beyrut I seçim bölgesinde kesinlik kazanan ilk seçim listesi Mişel Pharaon'a aitti. Pharaon, Lübnan Kuvvetleri, Ketaib Partisi ve Ermeni Ragavar Partisi ile ittifaka gitti. Yarısı Ermenilere ayrılan Beyrut I seçim bölgesinde, Pharaon Katoliklere ayrılan koltuk için, Ketaib Partisi'nden Nedim Cemayel de Marunîlere ayrılan koltuk için seçim yarışına girecekti. Kuşkusuz bu ittifakı bölgedeki en ciddi rakibi Özgür Yurtseverler Hareketi, Ermeni Taşnak Partisi ve Müstakbel Partisi milletvekili Sebuş Kalpakyan'ın ortak seçim listesidir.²⁵ 11 koltuğa sahip olan Beyrut II seçim bölgesinde rekabet daha da üst düzeye çıktı. 23 Mart'ta Müstakbel Partisi'nin Beyrut II seçim bölgesindeki adaylarını açıklayan Saad Hariri'nin Hizbullah'a karşı sert tavrı bu rekabeti açıkça ortaya koyuyordu. Hariri yaptığı konuşmada Beyrut II'deki seçim savaşının kentin kimliğini korumak isteyenlerle Hizbullah'ın hazırladığı listeler arasında olacağını söyledi. Ayrıca Hariri seçmenleri partisine oy vermedikleri takdirde kenti Hizbullah'ın eline bırakacakları konusunda uyardı.²⁶ Tabii Beyrut II'de Müstakbel Hareketi'nin rakibi sadece Hizbullah-Emel ittifakı değildi, ayrıca Eşref Rifi başta olmak üzere Sünnî listeler ve sivil toplum hareketi aktivistlerinin listesinin Müstakbel Hareketi'nin oylarını bölmesi gibi bir tehdit de söz konusudur.

Saad Hariri, 24 Mart'ta da partisinin Akkâr seçim bölgesindeki adaylarını açıkladı. Müstakbel Partisi, Ba'albek-Hermel ve Aley-Şûf'un ardından Akkâr'da da Lübnan Kuvvetleri ile ittifak kuruyordu. Akkâr'daki adaylarını açıklarken yine Hizbullah karşı oldukça sert sözler söyleyen Hariri, Suriye vesayetine ve müttefiklerine karşı bir seçim

²³ Sayyed Nasrallah Announces Hezbollah Electoral Platform: Combating Corruption Priority", Al-Manar, 22 Mart 2018, <https://english.almanar.com.lb/469141>.

²⁴ "Chouf-Aley Reconciliation List registered", Daily Star, 22 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-Elections/2018/Mar-22/442621-chouf-aley-reconciliation-list-registered.ashx>.

²⁵ "East Beirut electoral field takes shape", Daily Star, 23 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/Mar-23/442709-east-beirut-electoral-field-takes-shape.ashx>.

²⁶ "It's 'Future vs. Hezbollah' in Beirut II", Daily Star, 24 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/Mar-24/442839-its-future-vs-hezbollah-in-beirut-ii.ashx>.

savaşı verdiklerini vurguluyordu.²⁷ Daha sonra Trablus'a geçen Hariri, Trablus-Minniyeh-Dinniyeh seçim bölgesindeki adaylarını açıkladı. Kentteki konuşması sırasında Sünnî rakibi Eşref Rifi'yi de eleştirmeyi ihmal etmedi. Kuşkusuz Beyrut II, Akkâr gibi seçim bölgelerinde oluşturduğu seçim listeleriyle Müstakbel Partisi'nin karşısına çıkan Rifi ile Hariri arasında Trablus'ta yaşanacak seçim yarışı her iki taraf açısından önem arz etmektedir. Bilhassa Hariri'nin Trablus gibi Sünnî ağırlıklı bir bölgede seçimi kaybetmesi onun siyasî kariyerinde onarılamayacak yaralar açabilir.²⁸ Özgür Yurtseverler Hareketi de beklenen seçim programını ve aday listelerini sonunda açıkladı. Cibran Bassil, 24 Mart'ta yaptığı açıklamada partisinin 12 seçim bölgesinde 86 adayla yarışacağını söyledi. Bassil'e göre partisi kendi adaylarını belirlemiş ve müttefiklerinin lehine hiçbir adayından vazgeçmemiştir.²⁹

Aday Listelerinin Kesinleşmesi ve Yeni Seçim Yasası'nın Etkileri

26 Mart gecesi seçim listelerinin belirlenmesi için süre bittikten sonra Lübnan İçişleri Bakanlığı ülke genelinde 77 listenin oluştuğunu ve 917 kişinin milletvekilliği adaylığı için başvurduğunu kamuoyuna duyurdu. 77 seçim listesi Lübnan tarihinde bir rekordu. Bununla birlikte adaylık için başvuran 917 kişiden sadece 597'si seçim yarışına devam edebildi. 320 aday ise ya kendi bağımsız listelerini oluşturamadığı ya da herhangi bir seçim listesine giremediği için yarış dışı kaldı. En yüksek sayıdaki aday listesi Beyrut II (9 liste), en düşük aday listesi Zahrani-Sûr (2 liste) seçim bölgelerinde ortaya çıktı. Ayrıca Beyrut II seçim bölgesi 9 listede yarışacak 83 aday ile en yüksek aday sayısına da ulaştı. Beyrut II'yi 8 liste ve 75 aday ile Trablus-Minniyeh-Denniyeh seçim bölgesi izledi. Sadece 2 listenin seçime gireceği Zahrani-Sûr seçim bölgesinde ise aday sayısı 13'te kaldı. 6 Mayıs genel seçimlerinde yarışacak 77 seçim listesinin ve aday sayılarının seçim bölgelerine göre dağılımı ise şu şekilde gerçekleşti:

1. Beyrut I (5 liste-33 aday)
2. Beyrut II (9 liste-83 aday)
3. Ba'albek-Hermel (5 liste-47 aday)
4. Akkâr (6 liste-37 aday)
5. Trablus-Minniyeh-Denniyeh (8 liste-75 aday)
6. Bşarri-Zagharta-Batrûn-Kûra (4 liste-38 aday)
7. Jbeil-Kisravan (5 liste-38 aday)

²⁷ "Lebanese PM Hariri Leads Election Campaign Against Hezbollah", Asharq Al-Awsat, 25 Mart 2018, <https://aawsat.com/english/home/article/1216481/lebanese-pm-hariri-leads-election-campaign-against-hezbollah>.

²⁸ "Future announces Tripoli-Minyeh-Dinnieh list", Daily Star, 25 Mart 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-Elections/2018/Mar-25/442937-future-announces-tripoli-minyeh-dinnieh-list.ashx>.

²⁹ "FPM announces electoral program, lists", Daily Star, 25 Mart 2018, <https://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-Elections/2018/Mar-25/442940-fpm-announces-electoral-program-lists.ashx>.

8. Nebatiye-Marjayûn-Bint Jbeil-Hasbeya (6 liste-46 aday)
9. Batı Bekaa-Raşeya (3 liste-16 aday)
10. Zahle (5 liste-32 aday)
11. Aley-Şûf (6 liste-64 aday)
12. Metn (5 liste-35 aday)
13. Sayda-Jezzine (4 liste-17 aday)
14. Zahrani-Sûr (2 liste-13 aday)
15. Baabda (4 liste-23 aday).³⁰

Lübnanlı siyasî aktörler, kuşkusuz 6 Mayıs'ta yapılacak seçimlerin önemini bilerek ve kendileri için en fazla çıkar sağlayacak stratejiler belirleyerek seçim listelerini oluşturmaya çalıştı. Bununla birlikte geçen yıl 16 Haziran'da kabul edilen yeni seçim yasasının seçim hazırlıklarının seyrini doğrudan etkilediği de aşikârdır. Lübnan Parlamentosu'nda yapılan uzun tartışmaların ardından kabul edilen seçim yasasının taslağı ilk kez 2011'de Necip Mikati kabinesinde İçişleri Bakanı olan Mervan Şarbel tarafından teklif edilmişti. Yeni seçim yasası 1960 yasası olarak bilinen eski yasayı ortadan kaldırırken birçok yeniliği de beraberinde getiriyordu. Yeni seçim yasasının getirdiği yenilikleri ana hatlarıyla şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Daha önceki yasadaki çoğunluk sistemi yerine nispi temsil sistemine geçilmesi.
- 2009 genel seçimlerinde 26 olan seçim bölgesi sayısının 15'e indirilmesi.
- Yurtdışındaki Lübnan vatandaşları ilk kez oy kullanması.
- Seçmelerin bir liste seçip o listedeki bir adaya oy kullanması (tercihli oy).

Bu yeniliklerle birlikte parlamentonun 128 olan toplam milletvekili sayısı ve 4 yıla sınırlandırılan milletvekilliği görev süresi aynen devam etti. Ayrıca Ta'if Antlaşması'na göre belirlenen mezhep kotalarında herhangi bir değişiklik yapılmadı. Ta'if Antlaşması'nda parlamentodaki 128 koltuk ülkedeki Hıristiyan ve Müslümanlar arasında eşit bölüştürülmüştü. Buna göre; Hıristiyanlara verilen 64 koltuk, 34 Marunî, 14 Grek Ortodoks, 8 Grek Katolik, 5 Ermeni Ortodoks, 1 Ermeni Katolik, 1 Protestan ve 1 Hıristiyan azınlık; Müslümanlara verilen 64 koltuk ise 27 Sünnî, 27 Şi'î, 8 Dürzî ve 2 Alevî olarak dağılmaktadır. Yeni seçim yasası, bu mezhep kotalarını ülkedeki 15 seçim bölgesinde aşağıdaki tabloda olduğu gibi belirlemiştir.³¹

³⁰ "77 Electoral Lists, 917 Candidates to Run in Legislative Elections", Naharnet, 27 Mart 2018, <http://www.naharnet.com/stories/en/244138-77-electoral-lists-917-candidates-to-run-in-legislative-elections>; "More than one third of candidates leave electoral race", LBC, 27 Mart 2018, <https://www.lbcgroup.tv/news/d/news-bulletin-reports/370098/report-more-than-one-third-of-candidates-leave-ele/en>; 26 Mart'ta kabul edilen seçim listelerinin detaylı olarak EK-1'de görebilirsiniz.

³¹ "The New Electoral Law: How Does it Work?", Blog Baladi, 19 Haziran 2017, <http://blogbaladi.com/the-new-electoral-law-how-does-it-work/>.

Lübnan'da 15 Seçim Bölgesi ve Mezheplere Göre Koltuk Dağılımı

Beyrut I (8 koltuk) 3 Ermeni Ortodoks 1 Ermeni Katolik 1 Marunî 1 Grek Katolik 1 Grek Ortodoks 1 Hıristiyan Azınlık	Beyrut II (11 koltuk) 6 Sünnî 2 Şi'î 1 Dürzî 1 Grek Ortodoks 1 Protestan	Ba'albek-Hermel (10 koltuk) 6 Şi'î 2 Sünnî 1 Marunî 1 Grek Katolik
Akkâr (7 koltuk) 3 Sünnî 2 Grek Ortodoks 1 Marunî 1 Alevî	Trablus-Minniye-Denniyeh (11 koltuk) 8 Sünnî 1 Marunî 1 Grek Ortodoks 1 Alevî	Bşarri-Zagharta-Ba-trûn-Kûra (10 koltuk) 7 Marunî 3 Grek Ortodoks
Jbeil-Kisravan (8 koltuk) 7 Marunî 1 Şi'î	Nebatiye-Marjayûn-Bint Jbeil-Hasbeya (11 koltuk) 8 Şi'î 1 Sünnî 1 Grek Ortodoks 1 Dürzî	Batı Bekaa-Raşeya (6 koltuk) 2 Sünnî 1 Marunî 1 Grek Ortodoks 1 Şi'î 1 Dürzî
Zahle (7 koltuk) 2 Katolik 1 Ermeni Ortodoks 1 Marunî 1 Grek Ortodoks 1 Şi'î 1 Sünnî	Aley-Şûf (13 koltuk) 5 Marunî 4 Dürzî 2 Sünnî 1 Grek Ortodoks 1 Grek Katolik	Metn (8 koltuk) 4 Marunî 2 Grek Ortodoks 1 Grek Katolik 1 Ermeni Ortodoks
Sayda-Jezzine (5 koltuk) 2 Marunî 2 Sünnî 1 Grek Katolik	Zahrani-Sûr (7 koltuk) 6 Şi'î 1 Grek Katolik	Baabda (6 koltuk) 3 Marunî 2 Şi'î 1 Dürzî

Kuşkusuz yeni seçim yasasındaki en önemli değişiklik nispi temsil sistemine geçilmesidir. Daha önce uygulanan çoğunluk sisteminin temsil konusunda yarattığı sıkıntıları aşmak için getirilen nispi seçim sisteminin 6 Mayıs genel seçimlerinin sonuçlarına nasıl etki edeceğini şu an için tahmin etmek oldukça zordur. Bununla birlikte yeni seçim yasasını değerlendiren uzmanlar, yasayla parlamentoda daha fazla partinin temsil edilmesine olanak sağlanacağı ve büyük partilerin koltuk sayısının kısmen de olsa düşebileceği beklentisi taşımaktadır. Nispi temsil sisteminin genç adaylara ve sivil toplum hareke-

ti adaylarına az oyla parlamentoya girme imkânı tanıyabileceği de düşünülüyor. Ayrıca seçmenlerin tercihlerinde mezhepsel aidiyetin yanı sıra ülkenin istikrarı ve -daha önce hiç olmadığı kadar- iktisadî sorunların da etkili olması mümkün görünüyor. Lübnanlı gazeteci Michael Young, Hariri'nin Müstakbel Hareketi ve Canbulatların İlerici Sosyalist Partisi'nin seçimin kaybedenleri olacağı, yeni seçim yasasından ise en fazla Hizbullah'ın faydalanacağı görüşünde. Öte yandan bunun aksini düşünen uzman da var. Lübnan Üniversitesi'nden Prof. Talal Atrissi nispi temsil sisteminin karmaşıklığının Lübnan'daki hiçbir siyasî partiye kesin zafer sağlama garantisi vermediğini savunuyor. Atrissi'ye göre Hizbullah bile bazı seçim bölgelerinde az oyla parlamentoya girebilecek rakiplerle yüzleşebilir ve bir bölgede kaybettiği koltuğu diğer bölgede telafi etmeye çalışabilir. Bu bağlamda Atrissi nispi temsil sisteminin karmaşıklığının seçime hazırlık sürecinde tüm Lübnanlı partiler için bir baskı unsuruna dönüştüğünü ifade ediyor.³²

Bununla birlikte yeni seçim yasasının bazı Lübnanlı siyasetçilerin kafasını karıştırdığı, bazılarının ise bu kafa karışıklığından dolayı seçim yarışına girmekten kaçındığı bile iddia edilmektedir. Örneğin aday olmaktan vazgeçen Sayda milletvekili ve eski başbakan Fuad Sinyora'nın bu kararı -diğer nedenlerle birlikte- nispi temsil sistemiyle de ilişkilendirilmektedir. Lübnanlı seçim anketçisi Kamal Feghali'ye göre Sinyora aday olsaydı kesinlikle seçimi kaybedecekti. Tabii bu düşüncenin nedeni yeni seçim yasasının seçmeni bir liste ve o listeden bir adaya oy kullanmak zorunda bırakması ve bir adayı sadece diğer listelerin adayları ile değil kendi listesindeki aday ile de rakip haline getirmesidir. Dolayısıyla Sinyora 2 Sünnî koltuğun olduğu Sayda'dan aday olsaydı, Müstakbel Hareketi listesindeki diğer güçlü aday olan Bahai Hariri ile de rakip haline gelecekti. Lübnan Demokratik Seçimler Derneği uzmanı Ammar Abbûd da bu iddiaya destek verip "Eğer Sinyora ve Hariri aynı bölgeden seçime girseydi birbirinin kuyusunu kazmış olacaktı" demektedir. Benzer bir durum Trablus milletvekili ve eski bakan Muhammed Safadi için de söz konusu olmuştur. Safadi, önceki iki seçimde en yüksek oyu almasına rağmen Trablus'ta Müstakbel Hareketi listesindeki Muhammed Kabbara ve Samir Cisir ile rekabete girmek istemediği için seçimlerde aday olmamıştır. Ayrıca Trablus'ta 5 Sünnî koltuk olsa da Müstakbel Hareketi'nin adayları dışında Necib Mikati, Faysal Karami ve Eşref Rifi gibi güçlü Sünnî siyasetçilerin seçime girmesi Safadi'nin şansını azalmaktadır. Ammar Abbûd'a göre yeni seçim yasası Lübnanlı partileri iki seçim stratejisi seçeneğinden birini uygulamak zorunda bırakmıştır. İlk seçenek, bir seçim bölgesi için eksik liste veya bir güçlü lider ile birlikte zayıf adaylardan liste oluşturmak. İkinci seçenek ise bir seçim bölgesine bütün ağırlığını koyarak güçlü liste hazırlayıp öncelikle listeyi milletvekili çıkaracak eşğin üzerinde tutmak ve ardından mümkün olan en çok koltuğu çıkarmak.³³

Yeni seçim yasayla yapılan düzenlemeler çerçevesinde ülkedeki tüm siyasî aktörlerin seçim sürecindeki yeni şartlara ayak uydurmalarını kolaylaştıracak ve kendileri için en fazla çıkar sağlayacak stratejiler belirlemek yoluyla seçim listelerini oluşturduğu aşikârdır. Kabul edilen 77 seçim listesinde de açıkça görüldüğü gibi seçime girilecek böl-

³² "Lebanese electoral law 2017: Full text in English", Daily Star, 2 Nisan 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2017/Jul-07/411988-lebanese-electoral-law-2017-full-text-in-english.ashx>; Mona Alami, "Lebanon's new electoral law could spell trouble for traditional parties", Al-Monitor, 21 Mart 2018, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/03/lebanon-elections-new-law-hezbollah-results-constituency-win.html>.

³³ "New vote law leaves Lebanese perplexed", Daily Star, 2 Nisan 2018, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/Mar-07/440551-new-vote-law-leaves-lebanese-perplexed.ashx>.

gelerin durumu göz önünde bulundurulmak suretiyle farklı siyasî aktörler arasında ittifaklar kurulmuştur. Kuşkusuz bu ittifaklar ince seçim hesaplarını içinde barındırmaktadır. Bu ittifaklar bağlamında Lübnan siyasetinde 2005'ten beri var olan 14 Mart-8 Mart kutuplaşması da böylece yeni bir boyuta taşınmış görünmektedir. Seçim ittifaklarının birkaçına bakmak bile Lübnan siyasetindeki yeni durumu göstermeye yetebilir. Örneğin 6 Mayıs seçimlerinde ciddi rekabetlere sahne olması beklenen Beyrut II (11 koltuk), Trablus-Minniyeh-Denniyeh (11 koltuk), Ba'albek-Hermel (10 koltuk), Zahle (7 koltuk) ve Aley-Şûf (13 koltuk) gibi seçim bölgelerinde ilginç ittifakları ortaya çıkmıştır. Sünnî nüfusun yoğun olduğu Beyrut II'de Hizbullah, Emel Hareketi ve el-Ahbaş arasındaki ittifakın yanı sıra Hariri'nin eski müttefiki Eşref Rifi de bağımsız bir liste ile Müstakbel Hareketi'nin karşısına çıkacak. Ayrıca diğer listeler de nisbi temsil sisteminin avantajlarından yararlanıp bu seçim bölgesinden koltuk çıkarmayı amaçlıyor.³⁴ Yine Sünnî nüfusun yoğun olduğu Trablus-Minniyeh-Denniyeh seçim bölgesinde Müstakbel Hareketi için işler hiç de kolay olmayacak. Bu seçim bölgesinde Müstakbel Hareketi, Eşref Rifi, Faysal Karami ve Necib Mikati gibi önemli Sünnî siyasetçilerin seçim listeleri ile yarışacak. Öte yandan Şi'î nüfusun yoğun olduğu Ba'albek-Hermel'de ise Hizbullah'ın Emel Hareketi ve Suriye Sosyal Milliyetçi Partisi (SSMP) ile kurduğu ittifakın karşısına çıkan Müstakbel-Lübnan Kuvvetleri ittifakı mümkün olduğunca rakibine kayıp yaşatmak isteyecek. Büyük ölçüde Sünnîler, Grek Katolikler, Şi'îler ve Marunîler arasında bir nüfus dengesinin olduğu Zahle'de Özgür Yurtseverler Hareketi, Müstakbel Hareketi, Taşnak ve bağımsızlardan oluşan ittifak ile rakipleri olan Lübnan Kuvvetleri-Ketaib Partisi arasındaki ittifak ve Hizbullah destekli liste arasında nasıl bir yarış olacağı büyük bir merak konusu. 13 milletvekili koltuğuna sahip Aley-Şûf seçim bölgesinde de Müstakbel Hareketi, İlerici Sosyalist Partisi ve Lübnan Kuvvetleri ile kurduğu ittifak, hem Özgür Yurtseverler Hareketi- Lübnan Demokrat Partisi ittifakıyla hem de Vi'am Vehhab'ın seçim listesiyle mücadele edecek. Tabii tüm bu karmaşık ittifaklar arasında yeni seçim yasasının de etkisiyle nasıl bir sonuç çıkacağını tahmin oldukça zor. Fakat 6 Mayıs seçimlerinden sürpriz bekleyenlerin sayısı ise hiç de az değil.

Son olarak Lübnan'daki karmaşık seçim sistemini ve seçim bölgelerinde ayrılan milletvekili koltuklarının liste ve adayların aldığı oya ve mezhep kotalarına göre nasıl dağıtılacağı anlamak için tüm bunları bir seçim simülasyonu üzerinde görmek yararlı olabilir. 6 Mayıs genel seçimlerinde yeni seçim yasasına göre her şeyden önce seçmenler seçim bölgelerinde karşısına gelecek listelerden birini seçecek ve o listede sadece bir adaya oy verecekler. Seçilen listede birden fazla adaya oy verilirse veya seçilen liste dışında diğer listelerden bir adaya oy verilirse bu oylar geçersiz sayılacaktır. Bu durum daha önce de belirtildiği gibi bir aday için sadece diğer listelerdeki adayları değil aynı zamanda kendi listesindeki adayları da rakip haline getirmektedir. Şimdi Lübnan'da bir seçim bölgesi üzerinde yapılacak simülasyonla konuyu en basit şekilde açıklamaya çalışalım.³⁵

Lübnan'ın Zahle seçim bölgesi toplam 7 milletvekili koltuğuna sahiptir. Ülkedeki mezhep kotasına göre bu 7 koltuk 2 Grek Katolik, 1 Ermeni Ortodoks, 1 Marunî, 1 Grek Ortodoks, 1 Şi'î ve 1 Sünnî olarak ayrılmıştır. Zahle'deki son genel seçimleri dikkate alarak seçim

³⁴ "Electoral Registration Deadline Looms, Mashnouq Says Beirut Mother of Electoral Battles", Naharnet, 23 Mart 2018, <http://www.naharnet.com/stories/en/243970>.

³⁵ Zahle seçim bölgesiyle ilgili bu seçim simülasyonu Lübnan'ın Tele Liban Televizyonu'nda yapılmıştır. Bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=aG77TuQoLco>.

simülasyonumuzda sandık başına giden seçmen sayısını 110.000 olarak düşünelim. Bu seçim bölgesindeki seçme giren 7'şer kişiden oluşan 5 ayrı listenin aldığı oy aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Nispi Seçim Sistemine Göre Oy ve Koltuk Hesaplama					
Seçime Katılan Sayısı	Seçmen Sayısı			Milletvekili Çıkarmak İçin Asgari Oy Miktarı	
110.000	110.000/7			15.7000	
Listeler	A Listesi	B Listesi	C Listesi	D Listesi	E Listesi
Adaylar	A-1 (GK)	B-1 (GK)	C-1 (GK)	D-1 (GK)	E-1 (GK)
	A-2 (GK)	B-2 (GK)	C-2 (GK)	D-2 (GK)	E-2 (GK)
	A-3 (EO)	B-3 (EO)	C-3 (EO)	D-3 (EO)	E-3 (EO)
	A-4 (M)	B-4 (M)	C-4 (M)	D-4 (M)	E-4 (M)
	A-5 (GO)	B-5 (GO)	C-5 (GO)	D-5 (GO)	E-5 (GO)
	A-6 (S)	B-6 (S)	C-6 (S)	D-6 (S)	E-6 (S)
	A-7 (Ş)	B-7 (Ş)	C-7 (Ş)	D-7 (Ş)	E-7 (Ş)
Toplam Oy	35.000	28.000	22.000	19.000	6.000
Not: GK: Grek Katolik, EO: Ermeni Ortodoks, M: Marunî, GO: Grek Katolik, S: Sünnî, Ş: Şi'î					

İlk olarak seçime katılan seçmen sayısı olan 110.000'i bölgedeki toplam koltuk sayısı olan 7'ye bölüp, 1 milletvekili çıkarmak için gerekli asgari oy miktarı olan 15.700'e ulaşıyoruz. 15.700'ün altında kalan listeler yarışın dışında kalır. Dolayısıyla A listesi 35.000, B listesi 28.000, C listesi 22.000 ve D listesi 19.000 oy olarak yarışa devam ederken E listesi aldığı 6.000 oyla yarışın dışında kalır. Daha sonra seçimde oy kullanan toplam seçmen sayısı olan 110.000'den yarış dışı kalan E listesinin aldığı 6.000 oyu çıkarıp kalan sayı olan 104.000'ü 7'ye bölersek 14.850'ye ulaşıyoruz. Artık 14.850 bu seçim bölgesinden milletvekili çıkarabilmesi için asgari sayıdır.

- A listesinin aldığı oy sayısı olan 35.000'i 14.850'ye böldüğümüzde 2.3'e,
- B listesinin aldığı oy sayısı olan 28.000'i 14.850'ye bölersek 1.8'e,
- C listesinin aldığı oy sayısı olan 22.000'i 14.850'ye bölersek 1.4'e,
- D listesinin aldığı oy sayısı olan 19.000'i 14.850'ye bölersek 1.3'e ulaşıyoruz.

Buna göre A listesi 2, B listesi 1, C listesi 1 ve D listesi 1 milletvekili koltuğu kazanır. Kalan iki koltuk ise küsuratı büyük olan B listesi (1.8) ve C listesi (1.4) arasında 1'er 1'er paylaşılır. Böylece;

- A LİSTESİ: 2 KOLTUK
- B LİSTESİ: 2 KOLTUK
- C LİSTESİ: 2 KOLTUK
- D LİSTESİ: 1 KOLTUK kazanır.

Tabii söz konusu Lübnan olunca seçim burada bitmiyor. Lübnan'daki mezhepsel kotalar yüzünden seçim bölgesindeki 7 koltuğun mezheplere göre seçim listeleri arasında paylaşılması gerekiyor. Milletvekili koltuklarının mezhep kotalarına göre dağılımı en çok oyu alan adayların kendi mezhebi içindeki oy yüzdelere göre gerçekleşiyor.

Liste	Aday	Mezhep	Oy Oranı
C	C-6	Sünnî	7.000
A	A-6	Sünnî	5.500
A	A-1	Grek Katolik	5.000
B	B-6	Sünnî	4.200
B	B-7	Şi'î	4.100
B	B-1	Grek Katolik	4.000
A	A-4	Marunî	3.700
A	A-2	Grek Katolik	3.500
A	A-7	Şi'î	3.300
C	C-7	Şi'î	3.000
B	B-5	Grek Ortodoks	2.900
A	A-5	Grek Ortodoks	2.800
D	D-6	Sünnî	2.700
B	B-2	Grek Katolik	2.500
D	D-1	Grek Katolik	2.400
D	D-2	Grek Katolik	1.700
C	C-4	Marunî	1.500
B	B-3	Ermeni Ortodoks	1.500
C	C-3	Ermeni Ortodoks	1.300
A	A-3	Ermeni Ortodoks	1.200
D	D-4	Marunî	1.200
D	D-7	Şi'î	1.100
C	C-1	Grek Katolik	1.000
B	B-4	Marunî	800
C	C-2	Grek Katolik	700
C	C-5	Grek Ortodoks	500
D	D-3	Ermeni Ortodoks	500
D	D-5	Grek Ortodoks	400

Tabloya göre en yüksek oyu alan Sünnî aday (C-6) 7.000 oy aldı, 1 Sünnî koltuğu C listesi kazanıyor. En yüksek oyu alan Grek Katolik aday (A-1) 5.000 oyla Grek Katolik koltuklardan 1'ini A listesine kazandırıyor. En yüksek oyu alan Şi'î aday (B-7) 4.100 oyla Şi'î koltuğu B listesine kazandırıyor. En yüksek ikinci oyu alan Grek Katolik aday (B-1) 4.000 oyla ikinci Grek Katolik koltuğu B listesine kazandırıyor. En yüksek oyu alan Marunî aday

(A-4) 3.700 oyla Marunî koltuğu A listesine kazandırıyor.

Şu ana kadar;

- C listesi 1 Sünnî koltuk aldı, diğerlerinin Sünnî koltuk kazanma ihtimali sona erdi. C listesi toplam 2 koltuk kazandı için bir koltuk daha alabilir.

- A listesi 1 Grek Katolik ve 1 Marunî koltuk aldı. A listesi toplam 2 koltuk kazandı için daha fazla koltuk alamaz. Bu arada diğerlerinin de Marunî koltuk alma ihtimali sona eriyor.

- B listesi 1 Şi'î ve 1 Grek Katolik koltuk kazandı. B listesi toplam 2 koltuk kazandı için daha fazla koltuk almaz. Bu arada Şi'î ve Grek Katolik koltuklar dolduğu için diğerleri tarafından alıma ihtimali sona eriyor.

Bu durumda geriye kalan Ermeni Ortodoks ve Grek Ortodoks koltukları C listesi ile D listesi arasında paylaşılmak zorundadır. Bunun dışında bir ihtimal yoktur. 1.300 oy alan C-3 500 oy alan D-3'ün üzerinde olduğu için Ermenî Ortodoks koltuk C listesine gider. Bundan sonra en son koltuk olan Grek Ortodoks koltuğu D listesinin dışında birinin alması mümkün değildir. İşin ilginç tarafı seçimde en az oyu alan D-5 sadece 400 oyla parlamentoya girmektedir.

Burada yaptığımız basit bir seçim simülasyonu, listeye dayalı böylesi bir nispi temsil sisteminin mezhep kotalarıyla birlikte uygulandığında Lübnan'daki küçük siyasî hareketlere ve partilere parlamento yolunun açılabilme ihtimalinin olduğunu bize göstermektedir. Tabii burada önemli noktalardan biri hesaplamanın başında seçime katılan seçmen sayısının seçim bölgesindeki toplam koltuk sayısına bölünmesiyle ortaya çıkan asgari oy miktarının geçilmesinin bir ön şart olduğudur. Zaten bir liste bu asgari miktarın altında kalırsa doğrudan yarış dışı kalmaktadır. Öte yandan tüm bu tespitlere rağmen 6 Mayıs'taki seçimlerde Lübnanlı seçmenlerin nasıl bir eğilim göstereceklerini tahmin etmek mümkün değil. Son olarak şunu unutmamak gerekiyor ki; Seçmenlerin tercihleri sonucunda seçim bölgelerinde ortaya çıkacak adaylar arasındaki oy dağılımı nispi temsil sisteminin etkisiyle birlikte Lübnan'daki seçim sonuçlarında sürprizler doğurabilir.

Ekler

- EK-1: 15 Seęim bölgesindeki Listeler ve Adaylar (6 Mayıs 2018 Genel Seęimleri)
- EK-2: 2005 ve 2009 Genel Seçimlerinde 14 Mart ve 8 Mart Bloklarının Seçim Bölgelerine Göre Milletvekili Dağılımı.

EK-1: 15 Seçim Bölgesinde Listeler ve Adaylar (6 Mayıs 2018 Genel Seçimleri)

Seçim Bölgesi (1): Beyrut (I)								
(Toplam Aday Sayısı: 33)								
Liste	Ermeni Ortodoks (3 Koltuk)			Marunî (1 Koltuk)	Grek Ortodoks (1 Koltuk)	Grek Ortodoks (1 Koltuk)	Ermeni Katolik (1 Koltuk)	Hıristiyan Azınlık (1 Koltuk)
L-1	Hakop Terziyan	Aleksander Matusyan	Sebûh Kalpakyan	Mesûd el-Aşkar	Nikolas Şamas	Nikola Sehnaûi	Serge Jokhadaryan	Antûn Bano
L-2	Carole Nûra Babekyan	Avedis Daksiyan	Alina Klonsiyan	Nedim Cemayel	İmad Vakim	Mişel Pharaon	Jean Talûsyan	Riyad Akel
L-3	Paulette Yakûbyan	Lauri Haytayan	Leon Telfiyan	Gilbert Dûmit	Ziyad Abs	Lucian Bû Rceyli	Yorgui Teyrûz	Cûman-na Sallûm (Haddad)
L-3	Seybû Makhciyan			George Sfeir	Mişel Tueni		Serge Tor-sarkisyan	Refik Bazarcı
L-5				Rocah Şûeyri	Rober Abduh el-Ab-yad		Antoine Kalayciyan	Gina Şamas

NOT:

- L-1: Özgür Yurtseverler Hareketi, Taşnak Partisi ve Sebuş Kalpakyan (Müstakbel Milletvekili) ittifakı.
- L-2: Mişel Pharaon, Lübnan Kuvvetleri, Ketaib Partisi ve Ragavar Partisi ittifakı.

Seçim Bölgesi (2): Beyrut (II)**(Toplam Aday Sayısı: 83)**

Liste	Sünnî (6 koltuk)					
L-1	Saad Hari-ri	Tammam Selam	Nûhad Maşnûk	Rûla Tabaş Carûdi	Rabih Hassûna	Zahir Eido
L-2	Ziyad Gazi İtani	Ekrem Sinnu	Amer İskendarani	Yasin Kadadu	Safia Zaza	
L-3	Adnan Trabulsi	Ömer Ghandûr	Mu-hammed Bâsiri			
L-4	Fûad Makhzûmi	Marûf İtani	Rana Şmaitelli	Mahmûd Kreydieh	Saadeddin Khalid	İssam Bar-ghût
L-5	İbrâhim el-Halebi	Yusuf Tabaş	Faris Mneymneh	Hanan Osman	Rola Khûri	Faten Zeyn
L-6	Salah Selam	Mustafa Banbûk	Beşşar el-Kuvvetli	İmad el-Hût	Nebil Bedr	Mu-hammed Bedr
L-7	Khalid Hamûd	Mu-hammed el-Kadı	Cihad Matar	Hanan eş-Şa'ar	Khûlûd el-Vattar	Mu-hammed Şatila
L-8	Velid Şatila	Abdülkerim İtani	Abdül-rahman el-Gilani	Khalid Hankır	Khalid Mümtaz	
L-9	İbrâhim Mneymneh	Hassan Faysal Sinnu	Nadine İtani	Mervan Tibi	Fatma Meşref Hasmasne	

Seçim Bölgesi (2): Beyrut (II) (Devamı)					
Liste	Şi'i (2 koltuk)		Dürzi (1 koltuk)	Grek Ortodoks (1 koltuk)	Protestan/Evenjelik (1 koltuk)
L-1	Ali eş-Şaer	Gazi Yusuf	Faysal es-Sayegh	Nezih Nacim	Bessam Şabb
L-2	Lina Hamdan		Zeyna Mansur	Bişara Khayrallah	
L-3	Emin Şerri	Muhammed Khavaca			Edgar Trabulsi
L-4	Yusuf Beydûn		Zeyna Munzer	Khalil Brûmana	Nedim Osta
L-5	Nemat Bedreddin		Hani Fayyad	Ömer Nacah Vakim	Nebil Sabaali
L-6	İbrâhim Şemseddin	Selva Khalil	Saîd el-Halebi	George Şakir	Dalal Rahbani
L-7	Ali Sbeyti		Raca ez-Zuheyri	Mikhail Mikhail	
L-8	Vissam Akûş	Cihad Hammûd	İndira Zûheyri	Leon Siufi	Fadi Zarazir
L-9	Naci Kadeih		Zeyna Mecdalani	Nûhad Yazbek Dûmit	

NOT:

- L-1: Müstakbel Hareketi'nin listesidir.
- L-2: Eşref Rifi'nin listesi.
- L-3: Hizbullah-Emel-el-Ahbaş ittifakı.
- L-4: Fûad Makhzûmi'nin listesi.
- L-5: Halk Hareketi'nin listesi.
- L-6: Salah Selam'ın listesi.
- L-9: İbrâhim Mneymneh liderliğinde Sivil Toplum aktivistlerinin listesi.

Seçim Bölgesi (3): Ba'albek-Hermel**(Toplam Aday Sayısı: 47)**

Liste	Şi'i (6 koltuk)					
L-1	Cemil es-Seyyid	Huseyn Hac Has-san	İhab Ha-madeh	Ali Mikdad	İbrâhim el-Mûsevî	Gazi Zaeiter
L-2	Yahya Şamas	Rıfat el-Masri	Mu-hammed Süleyman	Galib Yaghi	Khıdr Tleyss	Mu-hammed Hamiyeh
L-3	Abbas Yaghi	Ali Zaeiter	Ali Hama-deh			
L-4	Ghada Assaf	Fayez Şukr	Mehdi Zgheyb	Saad Ha-madeh	Faysal el-Hus-seyni	Fadi Yunus
L-5	Mu-hammed eş-Şall	Khaldûn Şreyf	Abbas As-saf	Mu-hammed Khalil Raad	Fuad el-Mevla	Hamad Dib

Seçim Bölgesi (3): Ba'albek-Hermel (Devamı)

Liste	Sünnî (2 koltuk)		Marunî (1 koltuk)	Grek Katolik (1 koltuk)
L-1	Yunus er-Rifai	Velid Succari-yeh	Emile Rahmeh	Albert Mansûr
L-2	Bakr el-Huceyri	Huseyn es-Sulh	Antoine Habaşi	Salim Kallas
L-3	Abdullah eş-Şall	Semih Ezzeddin	Şevki el-Fakhri	Siham Antûn
L-4	Ahmed Bayan	Muhammed Fliti	Sindrella Mer-hec	Mişel Emil Da-her
L-5	Adil Bayan	Va'ad Succari-yeh	Leyla Tannûri	Saadullah Ardu

NOT:

- L-1: Hizbullah, Emel Hareketi ve Suriye Sosyal Milliyetçi Partisi (SSMP) ittifakı.
- L-2: Müstakbel Hareketi-Lübnan Kuvvetleri ittifakı.

Seçim Bölgesi (4): Akkar**(Toplam Aday Sayısı: 47)**

Liste	Sünnî (3 koltuk)			Grek Ortodoks (2 koltuk)		Marunî (1 koltuk)	Alevî (1 koltuk)
L-1	Velid Bârini	Mu-hammed Merhebi	Mu-hammed Süleyman	Vehbi Katişa	Jean Mûsa	Hadi Hu-beyş	Khıdr Habib
L-2	Vecih Bârini	Adnan Merheb	Huseyn el-Masri	Emil Ab-bûd	Kerim Rasi	Mikhail Daher	Huseyn Sallûm
L-3	Kemal Khazâl	Ali Ömer	Bassem Khalid			George Nadir	
L-4	Mu-hammed Yahya	Mu-hammed Şedîd	Mahmûd Hadara	Riyad Rahal	Esad Dergham	Jimmy Cabbûr	Mustafa Huseyn
L-5	İbrâhim Merheb	Bader İsmail	Ahmed Caûhar	Elie Saad	Joseph Vehbe	Ziyad Bitar	Mu-hammed Rustem
L-6	Rûla Murad	Sûad Salah	Gulay el-Esad	Nidal Skaff	Mari el-Khûri		

NOT:

- L-1: Müstakbel Hareketi ve Vehbi Katişa (Lübnan Kuvvetleri) ittifakı.
- L-2: 8 Mart Bloğu destekli ittifak.
- L-4: Özgür Yurtseverler Hareketi, Cemaat el-İslamiye ve Müstakbel yanlısı bağımsızlardan oluşan ittifak.
- L-5: Eşref Rifi destekli liste.

Seçim Bölgesi (5): Trablus-Minniye-Denniyeh						
(Toplam Aday Sayısı: 75)						
Liste	Sünnî (Trablus, 5 koltuk)					Marunî (Trablus, 1 koltuk)
L-1	Mu-hammed Kabbara	Samir Cisir	Dima Cemali	Şadi Naşabeh	Velid Savalihi	George Bkassini
L-2	Faysal Karami	Taha Naci	Mu-hammed Saffûh Şerif Yek-en	Abdülnasır el-Masri	Eymen Ömer	
L-3	Eşref Rifio	Khalid Tedmuri	Mu-hammed Kamared-din	Mu-hammed Salhab	Ali el-Eyyûbi	Halim Zâni
L-4	Necib Mikati	Raşid Mûkaddem	Mu-hammed el-Cisir	Mu-hammed Tefvik Sultan	Mirfat el-Hûz	Jean Ubeyd
L-5	Misbah el-Azab	Vassim Alvan	Neriman Cemal			Antoine Khalifa
L-6	Khalid Rûmieh					Tony Marunî
L-7	Hiba Naca	Cemal Bedevî				
L-8	Neriman Şama	Vasık Mûkaddem	Yahya Mevlud	Malik Mevlevi		Musa el-Khûri

Seçim Bölgesi (5): Trablus-Minniye-Denniyeh (Devamı)

Liste	Grek Ortodoks (Trablus, 1 koltuk)	Alevî (Trablus, 1 koltuk)	Sünnî (Denniyeh, 2 koltuk)		Sünnî (Minniye, 1 koltuk)
L-1	Nameh Mah-fûd	Leyla Şahûd	Sami Fatfat	Kassım Abdülaziz	Osman Ale-muddin
L-2	Rafleh Diab	Ahmed Um-ran	Cihad Samad		Adil Zreyke
L-3	George Cal-lad	Badir Eid	Raghib Raad	Ussame Amûn	Velid el-Masri
L-4	Nikola Nahas	Ali Derviş	Muhammed Fadıl	Cihad Yusuf	Kazım el-Kheyr
L-5	Mûnazah Savan	Hişam İbrâhim	Ali Samad	Abdülselam Trad	Muhammed Ahmed
L-6	Nostas Koşari	Mahmûd Şehadeh	Ahmed Şandab	Ali Harmuş	Kemal el-Kheyr
L-7	Fadi el-Cemal	Hassan Khalil	Samah el-Arca	Eymen Cemal	Abdullah er-Rıfai
L-8	Farah İsa	Zeyneddin Dib	Dani Osman	Muhammed Maliki	Ahmed Dûheybi

NOT:

- L-1: Müstakbel Hareketi'nin listesi.
- L-2: Faysal Karami, Cihad Samad ve bazı el-Ahbaş ve Marada Hareketi mensuplarının katılımıyla oluşan ittifak.
- L-3: Eşrefi Rifi'nin listesi.
- L-4: Necib Mikati'nin listesi.

Seçim Bölgesi (6): Bşarri-Zagharta-Batrûn-Kûra

(Toplam Aday Sayısı: 38)

Liste	Marunî (Batrûn, 2 koltuk)		Marunî (Bşarri, 2 koltuk)		Marunî (Zagharta, 3 koltuk)			Grek Ortodoks (Kûra, 3 koltuk)		
	L-1	Cibran Bassil	Neh-meh İbrahim	Said Tûk	George Bûtros	Mişel Muavad	Pierre Raffûl	Cevad Bûlus	Nikola Ghosn	George Atallah
L-2	Fadi Saad	Samir Saadeh	Setri-da Tûk (Caca)	Joseph Ishak	Marius Beaini	Mişel Duveyhi	Kayssar Muavad	Fadi Karam	Albert Andraus	George Mansûr
L-3	Bûtros Harb		Roy Isa el-Khûri	Melhem Tûk	Toni Franciyyeh	İstfan Duveyhi	Selim Bey Karam	Selim Saadeh	Fayez Ghosn	Ab-dullah Zakhem
L-4	Lay-al Bû Musa	Antoine Khûri Harb	Edmond Tûk	Morris Kûra	Riyad Ghazaleh	Antonia Ghamra	Antoine Yam-min	Bessam Ghantûs	Fedva Nassif	

NOT:

- L-1: Özgür Yurtseverler Hareketi, Bağımsızlık Hareketi ve Müstakbel Hareketi ittifakı.
- L-2: Lübnan Kuvvetleri, Ketaib Partisi ve Demokratik Sol Hareket ittifakı.
- L-3: Marada Hareketi, Suriye Sosyal Milliyetçi Partisi ve Bûtros Harb'tan oluşan ittifak.

Seçim Bölgesi (7): Jbeil-Kisravan

(Toplam Aday Sayısı: 38)

Liste	Marunî (Jbeil, 2 koltuk)		Şi'i (Jbeil, 1 koltuk)	Marunî (Kisravan, 5 koltuk)				
	L-1	Simon Abi Ramiya	Velid Necib Khûri	Rabih Avad	Şamil Rûkoz	Nimat Frem	Roger Azar	Ziyad Barûd
L-2	Jean Louis Kardahi	Bessam el-Haşim	Huseyn Zeaiter	Carlos Ebû Nadir	Zeyna Kallab	Mişel Keyrûz	Joseph Zayek	Joseph Zûgheyb
L-3	Faris Sûheyd	Jean Havat	Mustafa el-Husseyni	Ferid Heykel el-Khazen	Şakir Selameh	Joseph Khalil	Gilbert Zûeyn	Yolande Khûri
L-4	Ziyad Havat	Fadi Rûhanna Sakr	Mahmud Avad	Şevki Dakkaş	Rock Antoine Mehanna	Patricia Elias	Numan Murad	Ziyad Haşim
L-5	Nedim Sûheyd	Ranya Bassil	Muhammed Mikdad	Yusuf Selameh	Dori Dû	Josephine Zgheyb		

NOT:

- L-1: Özgür Yurtseverler Hareketi destekli ittifak.
- L-2: Hizbullah destekli ittifak.
- L-3: Ketaib Partisi, Faris Said, Ferid Heykel el-Khazen ve bağımsızlardan oluşan ittifak (Marada Partisi destek verdi).
- L-4: Lübnan Kuvvetleri destekli ittifak.

Seçim Bölgesi (8): Nebatiye-Marjayûn-Bint Jbeil-Hasbeya**(Toplam Aday Sayısı: 46)**

Liste	Şi'i (Bint Jbeil, 3 koltuk)			Şi'i (Nebatiye, 3 koltuk)		
L-1	Ali Bazzi	Eyûb Hmayyed	Hassan Fadlallah	Yasin Cab-er	Mu-hammed Raad	Hani Kubeysi
L-2	Ali el-Em-in			Ahmed İsmail	Rami Ol-layk	
L-3	Ahmed Murad	Abbas Srûr	Husseyn Beydûn	Ali el-Hacc Ali		
L-4	Mu-hammed Farac	Abdullah Salman		Ahmed el-Esad		
L-5	Mu-hammed Kadûh	Husseyn eş-Şaer		Hişam Caber	Mustafa Bedreddin	Nadim Useyran
L-6	Rima Hmayyed	Salah Nûreddin		Cemil Ballût		

Seçim Bölgesi (8): Nebatiye-Marjayûn-Bint Jbeil-Hasbeya (Devamı)

Liste	Sünnî (Marjayûn, Hasbeya, 1 koltuk)	Dürzî (Marjayûn, Hasbeya, 1 koltuk)	Şi'î (Marjayûn, 2 koltuk)		Grekok (Marjayûn, 1 koltuk)
L-1	Kasım Haşim	Enver Khalil	Ali Hassan Khalil	Ali Fayyad	Esad Hardan
L-2			İmad Komeyha		Fadi Selameh
L-3	Said İsa	Ghassan Hadifeh			Hala Ebû Kasım
L-4	Adnan el-Khatib	Kanc Ale-muddin	Abîr Ramadan	Rabah Abi Haydar	Mûnah Saab
L-5	İmad el-Khatib	Vissam Şrûf	Abbas Şerefeddin	Merhef Ramadan	Şadi Mas-saad
L-6		Ekrem Kais			Fadi Ebû Camra

NOT:

- L-1: Emel Hareketi, Hizbullah, SSMP ittifakı.
- L-2: Lübnan Güçleri ile bazı muhalif Şi'îlerin ittifakı.
- L-3: Lübnan Komünist Partisi ve bağımsızların ittifakı.
- L-4: Ahmed el-Esad'ın listesi.
- L-5: Müstakbel Hareketi, Özgür Yurtseverler Hareketi ve Lübnan Demokratik Partisi ittifakı.

Seçim Bölgesi (9): Batı Bekaa-Raşeya

(Toplam Aday Sayısı: 16)

Liste	Sünnî (1 koltuk)		Şi'î (1 koltuk)	Dürzî (1 koltuk)	Marunî (1 koltuk)	Grekok (1 koltuk)
L-1	Ziyad Kadri	Muhammed Kar'avi	Emin Vehbe	Vael Ebû Faûr	Henri Şedid	Ghassan Skaff
L-2	Abdülrahim Murad		Muhammed Nasrallah	Faysal Davud	Naci Ghannem	Elie Ferzli
L-3	Faysal Rahal	Alaeddin Şemali	Ali Sobh		Maggie Aûn	Joseph Eyûb

NOT:

- L-1: Müstakbel Hareketi ve İlerici Sosyalist Partisi ittifakı.
- L-2: Emel Hareketi destekli ittifakı.

Seçim Bölgesi (10): Zahle**(Toplam Aday Sayısı: 32)**

Liste	Grek Katolik (2 koltuk)		Marunî (1 koltuk)	Grek Ortodoks (1 koltuk)	Sünnî (1 koltuk)	Şi'i (1 koltuk)	Ermeni Ortodoks (1 koltuk)
L-1	Mişel Skaff	Mişel George Daher	Selim Aûn	Esad Nakad	Asım Aracı	Nizar Dallûl	Marie-Jean Bilezikciyan
L-2	George Okais	Mişel Fattûş	Elie Marunî	Kayssar Maalûf	Muhammed Mita	Amer es-Sabûri	Bughus Kurdiyan
L-3	Meryem Tûk	Nikola Maalûf	Paul Şarbel	Nikola Saba	Ahmed Acami	Ussame Salhab	George Bûcikiyan
L-4	Nikola Fattûş		Khalil Hravi	Nassif Tini	Vecih Aracı	Enver Cumaa	Adi Demerciyen
L-5	Ghassan Maalûf		Hanna Habib	Vanda Şedid	Hûdet-Taaymi	Muhammed Hassan	

NOT:

- L-1: Özgür Yurtseverler Hareketi, Müstakbel Hareketi, Taşnak Partisi ve bağımsızlardan oluşan ittifak.
- L-2: Lübnan Kuvvetleri, Ketaib Partisi ittifakı.
- L-4: Hizbullah adayı Enver Cumaa'nın içinde bulunduğu ittifak.

Seçim Bölgesi (11): Aley-Şûf**(Toplam Aday Sayısı: 64)**

Liste	Dürzi (Aley, 2 koltuk)		Marunî (Aley, 2 koltuk)		Grek Orto- doks (Aley, 1 koltuk)
L-1	Ekrem Şi- hayeb		Henri Helû	Raci es-Saad	Enis Nassar
L-2	Talal Arslan		Cesar Abi Khalil	İmad el- Hacc	Elias Hanna
L-3	Sami Rmeih		Theodora Beccani	Antoine Bû Melhab	
L-4	Şefik Radvan	Khalid Khaddac	Suheyli Bec- cani		Velid Khayrallah
L-5	Mark Daû		Fadi Khûri		
L-6	İmad Kadı	Alaa Sayegh	Karl Bû Mel- hem		Zoya Jurey- dini

Seçim Bölgesi (11): Aley-Şûf (Devamı)

Liste	Marunî (Şuf, 3 koltuk)			Dürzî (Şuf, 2 koltuk)		Sünnî (Şuf, 2 koltuk)		GreK Katolik (Şûf, 1 koltuk)
L-1	George Advan	Ghattas Khûri	Naci Bustani	Teymûr Canbulat	Mervan Hamadeh	Bilal Abdullâh	Muhammed Kasım Reşid Haccar	Nehmeh Tohmeh
L-2	Mario Aûn	Ferid Bustani	Samir Aûn	Mervan Halavi	Mazen Bû Dergham	Tarık el-Khatib	Ali el-Hacc	Ghassan Atallah
L-3	Kamil Şam'un	Joseph Eid	Daad Azzi	Sami Hamadeh	Alhan Ferhat	Mazin Şebu	Rıfat Şaabân	Ghassan Moghabghab
L-4	Ziyad eş-Şûeyri	Esad Ebû Caûde		Vi'am Vahhab		Elias Abdülselem el-Barac	Zahir el-Khatib	Süleyman Ebû Rcayli
L-5	Eliane Azzi	Elias Ghurayîb	Mervan Matni	Rami Hamadeh		Maya Terro		Şükri Haddad
L-6	Ghada Marunî	George Emil Aûn		Rania Ghaith	Mahir Ebû Şakra	Muhammed Sami Haccar	Mazen Nasreddin	Antoine Favaz

NOT:

- L-1: İlerici Sosyalist Partisi, Müstakbel Hareketi ve Lübnan Kuvvetleri ittifakı.
- L-2: Lübnan Demokratik Partisi, Özgür Yurtseverler Hareketi ve Suriye Sosyal Milliyetçi Partisi ittifakı.
- L-3: Ketaib Partisi ve Ulusal Liberal Parti ittifakı.
- L-4: Vaim Vahhab'ın listesi.

Seçim Bölgesi (12): Metn**(Toplam Aday Sayısı: 35)**

Liste	Marunî (4 koltuk)				Grek Ortodoks (2 koltuk)		Grek Katolik (2 koltuk)	Ermeni Ortodoks (1 koltuk)
L-1	Sami Cemayel	Elias Hankaş	Nada Gharib	Joseph Karam	Mazen Skaff	Violette Ghazal	Mikhail Rammûz	Yeghiş Andonyan
L-2	İbrâhim Kenaan	Korin Aşkar	Sarkis Sarkis	Ghassan Aşkar	Ghassan Mûkhayber	Elias Bû Saab	Edgar Maalûf	Hagop Pakradûnyan
L-3	Necva Azar	Miled Sabaali	Şarbel Ebû Jaûdeh		Mişel Murr		George Abbûd	
L-4	Mecid Edi Abiel-Lama	Razi Hacc	Şükri Mukherzel	Gizal Haşim Zard	Lina Mûkhayber	Jessica Azar	Mişel Me-kattaf	Ara Koyûnyan
L-5	Emil Kenaan	Nadine Mûsa	Adib Tohmeh	Victoria el-Khûri	George Rahbani		Şarbel Nahas	

NOT:

- L-1: Ketaib Partisi listesi.
- L-2: Özgür Yurtseverler Hareketi listesi.
- L-3: Mişel Murr'un listesi.
- L-4: Lübnan Kuvvetleri listesi.

Seçim Bölgesi (13): Sayda-Jezzine**(Toplam Aday Sayısı: 17)**

Liste	Sünnî (Sayda, 2 koltuk)		Marunî (Jezzine, 2 koltuk)		GreK Katolik (Jezzine, 1 koltuk)
L-1	Bahia Hariri	Hassan Şem-seddin	Emin Rızk	Angele Khavand	Robert el-Khûri
L-2	Abdurrahman el-Bizri	Bassam Ham-mûd	Emel Ebû Zeyd	Ziyad Esved	Selim el-Khûri
L-3	Ussame Saad el-Masri	Abdülkadir el-Bsat	İbrâhim Azar		Yusuf Skaff
L-4	Samir el-Bizri		Joseph Nohra		Ocac Haddad

NOT:

- L-1: Müstakbel Hareketi'nin listesi.
- L-2: Cemaat el-İslamiyye, Özgür Yurtseverler Hareketi ve Abdurrahman el-Bizri ittifakı.
- L-3: Hizbullah-Emel destekli Popüler Nasırcı Hareket ile İbrâhim Azar arasında kurulan ittifak.
- L-4: Ketaib Partisi-Lübnan Kuvvetleri ittifakı.

Seçim Bölgesi (14): Zehrani-Sûr**(Toplam Aday Sayısı: 13)**

Liste	Şi'i (Sûr, 4 koltuk)				Şi'i (Zehrani, 2 koltuk)		GreK Katolik (Zehrani, 1 koltuk)
L-1	Ali Khreiss	Husseyin Ceşi	İnaya Ez-zeddine	Navaf Mûsavî	Nebih Berri	Ali Ussey-ran	Mişel Mûsa
L-2	Ahmed Marva	Lina el-Husseyini	Abdülnasır Farran	Raid Ataya	Riyad el-Esad		Vissam el-Hacc

NOT:

- L-1: Emel Hareketi-Hizbullah ittifakı.
- L-2: Riyad el-Esad, Lübnan Komünist Partisi ve bağımsızlar ittifakı.

Seçim Bölgesi (15): Baabda**(Toplam Aday Sayısı: 23)**

Liste	Marunî (2 koltuk)			Şi'i (2 koltuk)		Dürzî (1 koltuk)
L-1	Hikmet Dib	Alan Aûn	Naci Gharyos	Ali Ammar	Fadi Alameh	Suheyl Aûar
L-2	Sinthya el-Esmer	Joseph Aday-mi	Pierre Bû Assi	Salah Har-akeh		Hadi Ebû el-Hassan
L-3	Joseph Vanis	Ziyad Akl	Marie-Claude Helû	Ali Derviş	Vasif Harakeh	Ranya el-Masri
L-4	Paul Abi Raşid	Elie Gharyus	Remzi Bû Khalid	Said Alameh	Olfat Sabeh	Ecved Ayaş

NOT:

- L-1: Özgür Yurtseverler Hareketi ve 8 Mart Bloğu ittifakı.
- L-2: İlerici Sosyalist Partisi ve Lübnan Güçleri ittifakı (Müstakbel Hareketi destek verdi).
- L-4: Ketaib Partisi'nin bir adayının bulunduğu Ulusal Liberal Parti destekli ittifak.

Kaynak:

- <http://elections.gov.lb/>
- <http://www.lorientlejour.com/elections/>

EK-2: 2005 ve 2009 Genel Seçimlerinde 14 Mart ve 8 Mart Bloklarının Seçim Bölgelerine Göre Milletvekili Dağılımı

	Koltuk	2005 Seçimleri		2009 Seçimleri		Kazanç	
		M14	M8	M14	M8	M14	M8
Akkâr	7	7	0	7	0		
Minni-yeh-Dinni-yeh	3	3	0	3	0		
Trablus	8	8	0	8	0		
Zagharta	3	3	0	0	3		+3
Kûra	3	3	0	3	0		
Bşarri	2	2	0	2	0		
Batrûn	2	2	0	2	0		
Beyrut I	5	18	1	5	0		+1
Beyrut II	4			2	2		
Beyrut III	10			10	0		
Kisravan	5	0	5	0	5		
Jbeil	3	0	3	0	3		
Metn	8	1	7	2	6	+1	
Baabda	6	5	1	0	6		+5
Aley	5	5	0	4	1		+1
Şûf	8	8	0	8	0		
Ba'al-bek-Hermel	10	0	10	0	10		
Zahle	7	1	6	7	0	+6	
B. Bekaa-Raşeya	6	5	1	6	0	+1	
Sayda	2	1	1	2	0	+1	
Zehrani	3	0	3	0	3		
Nebatiye	3	0	3	0	3		
Jezzine	3	0	3	0	3		
Sûr	4	0	4	0	4		
Mar-jayûn-Has-beya	5	0	5	0	5		
Bint Jbeil	3	0	3	0	3		
TOPLAM	128	72	56	71	57	+9	+10

Kaynak:

Richard Chambers, “Lebanon’s 7 June Elections: The Results”, International Foundation for Electoral Systems, 9 Haziran 2009, <https://recef.org/wp-content/plugins/cpt-bibliotheque/telecharger.php?id=1148>.

Yazar Hakkında

Yasin Atliođlu

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Lisans eğitimi İstanbul Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde, yüksek lisans ve doktora eğitimi Marmara Üniversitesi, Ortadođu Araştırmaları Enstitüsü, Ortadođu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda tamamladı.

2009-2011 tarihleri arasında doktora çalışması ve dil eğitimi için Suriye'nin başkenti Şam'da ikamet etti. Doktora çalışması sırasında modern Lübnan'da konfesyonel siyasal ve toplumsal sistem çerçevesinde Hıristiyan Marunî toplumu merkezli kimlik-çatışma ilişkilerine odaklandı. Beşşar Esad Suriyesi'nde Reform (2007) ve Savaşta ve Barışta Lübnan Marunîleri (2014) adlı kitapların yazarıdır.

Association of Researchers
On the Middle East and Africa

جمعية دراسات الشرق الأوسط و أفريقيا

www.ordaf.org